

Kryteria Produkcji

DLA DEMETER, ROLNICTWA BIODYNAMICZNEGO®
I
POKREWNYCH CHRONIONYCH ZNAKÓW HANDLOWYCH

Stan na czerwiec 2009 r.

Termin wdrożenia przez każdy z krajów do dnia 1 lipca 2010 r.

Demeter International

Spis treści

1	Podstawy	4
2	Gospodarstwo jako organizm – gospodarstwo jako indywidualność ..	6
3	Grunty orne i uprawa roślin	6
	3.1 Nasiona i materiał rozmnożeniowy	7
	3.1.1 Nasiona	7
	3.1.2 Materiał rozmnożeniowy	7
	3.1.2.1 Materiał rozmnożeniowy w uprawie warzyw	7
	3.1.2.2 Materiał rozmnożeniowy w uprawie roślin drzewiastych i wieloletnich	7
	3.2 Nawozy	8
	3.2.1 Ilość produkowanych nawozów	8
	3.2.2 Sprowadzone nawozy i podłoża	9
	3.3 Ochrona roślin	9
	3.3.1 Ochrona [roślin] podczas przechowywania	9
	3.4 Ogrody towarowe i warzywa w uprawie polowej	10
	3.4.1 Nasiona, materiał rozmnożeniowy i rozsady	10
	3.4.2 Nawozy i podłoża	10
	3.4.3 Ochrona roślin	11
	3.4.4 Zwalczanie chwastów	12
	3.4.5 Produkcja pod szkłem i osłonami z plastyku	12
	3.4.6 Zbiór i przygotowanie do sprzedaży	12
	3.4.7 Odstępstwa dla ogrodów towarowych uprawą warzyw i roślin ozdobnych	12
	3.5 Sadownictwo i inne rośliny wieloletnie	13
	3.5.1 Materiał nasadzeniowy	14
	3.5.2 Nawozy i uprawa roli	14
	3.5.3 Ochrona roślin	14
	3.5.4 Podpórki	14
	3.6 Grzyby	14
	3.7 Kiełki i pędy	14
	3.8 Nowe rośliny uprawne i metody uprawy	14
	3.9 Wycinka pierwotnego deszczowego lasu tropikalnego	15
4	Preparaty biodynamiczne (Patrz załącznik 10)	15
5	Chów zwierząt	16
	5.1 Wymóg posiadania zwierząt	17
	5.2 Obsada zwierząt	17
	5.3 Współpraca między gospodarstwami	17
	5.4 Prowadzenie chowu	18
	5.4.1 Chów bydła	19
	5.4.2 Chów owiec, kóz i koni	20
	5.4.3 Chów trzody chlewnej	21
	5.4.4 Chów drobiu	21
	5.5 Żywnienie	22
	5.5.1 Pasze sprowadzone oraz pasze wyprodukowane w okresie przestawiania	23

5.5.2	Żywienie krów mlecznych, owiec, kóz i koni.....	24
5.5.3	Żywienie bydła mięsnego	24
5.5.4	Żywienie cieląt na odnowę stada, cieląt na opas, źrebiąt, owieczek i kózek	25
5.5.5	Zwierzęta z chowu nomadycznego oraz letniego wypasu na nieużytkach	25
5.5.6	Zwierzęta w gościnie	25
5.5.7	Pastwiska wspólnotowe	25
5.5.8	Żywienie trzody chlewnej	26
5.5.9	Żywienie drobiu	26
5.6	Wyląg i identyfikacja	27
5.6.1	Wyląg	27
5.6.2	Identyfikacja zwierząt i księga gospodarstwa	27
5.7	Pochodzenie, sprowadzanie i sprzedaż zwierząt	27
5.7.1	Mleko, krowy mleczne i cielęta	28
5.7.2	Cielęta mięsne na opas	29
5.7.3	Owce i kozy	29
5.7.4	Świnie	30
5.7.5	Drób	31
5.7.6	Produkty pszczele	32
5.8	Weterynaryjne leczenie zwierząt	32
5.9	Transport i ubój zwierząt	33
5.10	Czyszczenie i dezynfekcja	33
6	Wykluczenie organizmów genetycznie zmodyfikowanych i nanotechnologii	33
7	Przestawianie – certyfikacja – umowa licencyjna	33
7.1	Przestawianie i zarządzanie produkcją	33
7.2	Przestawianie gospodarstwa	34
7.3	Certyfikacja Demeter i stosowanie logo	35
7.3.1	Certyfikacja w okresie przestawiania	35
7.3.2	Umowa licencyjna	36
	Załącznik 1. Przeliczanie obsady zwierząt	37
	Załącznik 2. Dozwolone pasze do sprowadzenia (można sprowadzić tylko certyfikowane pasze ekologiczne).....	38
	Załącznik 3. Dozwolone dodatki paszowe	40
	Załącznik 4. Dozwolone nawozy	41
	Załącznik 5. Dopuszczalne zabiegi oraz środki pielęgnacji i ochrony roślin	43
	Załącznik 6. Przykładowy przebieg okresu przestawiania	45
	Załącznik 7. Zatwierdzanie odstępstw (wyjątków)	46
	Załącznik 8. Minimalny wiek drobiu przeznaczonego do uboju.....	47
	Załącznik 9. Zatwierdzone środki do mycia i dezynfekcji budynków inwentarskich i ich wyposażenia.....	48
	Załącznik 10. Preparaty biodynamiczne	49
	Zalecane piśmiennictwo	51
	Postłowie	52

1 Podstawy

W procesach życiowych współdziała razem wiele różnorodnych sił, które wywodzą się nie tylko z oddziaływań świata materialnego. Wszystkie elementy agronomii oparte są o pobudzanie procesów, które wzbogacają i ożywiają te naturalne powiązania.

Metoda biodynamiczna w dużej mierze polega na tworzeniu zależności życiowych. Wobec tego nie może być definiowana w taki sposób, w jaki określa się metody wytwarzania dóbr nieożywionych. Praca wykonana ludzką ręką [w przeciwieństwie do pracy maszyn], z troską o żyzność gleby, z troską o rośliny, o nasiona i materiał rozmnożeniowy, z troską o zwierzęta, w harmonii z warunkami lokalnymi, może stworzyć z gospodarstwa lub ogrodu żywy organizm. Ogromna różnorodność świata przyrody powoduje, że metody gospodarowania, które są właściwe w jednym regionie, mogą się okazać całkowicie niewłaściwe w innym. Rozpatrując liczne możliwości wdrożenia niniejszych kryteriów, należy brać pod uwagę predyspozycje i umiejętności rolnika. Ważną rolę gra również właściwe dobranie terminu zabiegów, które wpływają na procesy życiowe. Do tych zabiegów należy w szczególności świadome i regularne stosowanie preparatów biodynamicznych, z uwzględnieniem kosmicznych rytmów, zarówno w uprawie roślin jak i w chowie zwierząt.

Kryteria produkcji będące podstawą certyfikacji Demeter, są wyrazem wewnętrznej umowy. Umowa ta obejmuje swym zakresem otwarte na świat i aktywne w swej istocie rolnictwo biodynamiczne. Kryteria te ustanawiają ramy dla wytycznych, które są formułowane przez odpowiednie organizacje rolnictwa biodynamicznego w różnych krajach (organizacje te zwane będą w dalszej części niniejszych kryteriów „właściwymi organizacjami”). Produkty, które są sprzedawane ze znakiem towarowym Demeter, muszą być wytworzone w zgodzie z niniejszymi kryteriami. Wymogi tych kryteriów obowiązują w równym stopniu wszystkie podmioty gospodarcze.

Biodynamiczna praca wymaga od każdego silnego przywiązania do istoty metody biodynamicznej, jej zasad i celów. By to osiągnąć niezbędnym jest wczucie się w procesy przyrodnicze, stosując takie środki jak obserwacja, myślenie i postrzeganie. Coraz głębsze rozumienie zależności występujących w przyrodzie, oparte na wiedzy, można osiągnąć w drodze nieustannych starań. Ważnymi źródłami, z których możemy oczekiwać pomocy są wspólna praca w różnego rodzaju stowarzyszeniach doradczych, udział w wydarzeniach publicznych, gazety i książki.

Szczególnym przedmiotem poznania, będącym filarem rolnictwa biodynamicznego, które wykracza poza doświadczenie praktyczne oraz naukowe, są treści zaczerpnięte z „Kursu rolniczego” Rudolfa Steinera z 1924 roku, a także duchowy kontekst antropozoficzny, w którym kurs ten został przeprowadzony.

Niezmiennym celem jest prowadzenie produkcji rolniczej w taki sposób, który tworzy z gospodarstwa zintegrowaną jednostkę, zapewniającą dobrą wydajność i zdrowotność, a przy tym nakłady niezbędne do osiągnięcia plonów, pochodzą z tego samego gospodarstwa. Jeżeli jednak ktoś chciałby stosować niniejsze kryteria tak, jak to często ma miejsce w przypadku przepisów prawa, gdzie jedyną troską jest spełnienie wymogów formalnych, lub wyszukiwanie luk prawnych by uzyskać korzyść ekonomiczną, to osoba taka powinna wybrać inny sposób gospodarowania. Zadaniem właściwych organizacji [Demeter], ich przedstawicieli i służb doradczych, jest zapobieżenie takiemu rozwojowi wypadków.

W końcu ważnym jest, by każdy producent poprzez swoją wiedzę był w coraz większym stopniu zdolny do odpowiedzialnego wypełniania tych kryteriów. Każdy z osobna zawdzięcza większej aktywności ruchu biodynamicznego własne istnienie i [własny] sukces, a zarazem

każda lokalna działalność, nawet ta niezauważona, przyczynia się do [sukcesu] szerszej społeczności. Dlatego też każdy powinien zawsze tak postępować, by zaufanie konsumentów do metody biodynamicznej i produktów Demeter było [wciąż] potwierdzane i wzmacniane.

O strukturze:

W obecnej dobie funkcjonuje materialistyczny pogląd wywodzący się z nauk przyrodniczych, który bierze za postawę zasadę ewolucji materii Darwina. Zasada ta stwierdza, że kolejny etap rozwoju ewolucyjnego bierze początek z niższego etapu w drodze współzawodnictwa oraz doboru [selekcji naturalnej]. W antropozofii stworzonej przez Rudolfa Steinera, punktem wyjścia jest nauka duchowa, a tam można doszukać się następującej zasady ewolucji: w procesie ewolucji świata, [świat] fizyczny stawał się w coraz większym stopniu zdolny do wcielania wyższych bytów, takich jak zwierzęta i ludzie. Fizyczne ucieleśnienie dużo starszych, wyższych bytów, jest najnowszym krokiem [etapem] w ewolucji świata.

Rolnictwo stanowi wyraz twórczego spotkania rodzaju ludzkiego ze światem przyrody. Ukształtowanie krajobrazu jest wynikiem potrzeb ludzi, żyjących razem w określonym kręgu kulturowym. Produkty, jakich dostarcza rolnictwo, muszą przemawiać do istoty ludzkiej, dzięki czemu zyskują możliwość prawdziwego odżywiania. Podstawą produkcji na gruntach ornych, był i wciąż jest, chów bydła, który umożliwia pozyskanie obornika. Chów zwierząt wymaga pozyskiwania pasz, a bydło w szczególności potrzebuje pasz objętościowych. Ten ostatni wymóg jest istotnym czynnikiem, który musimy wziąć pod uwagę planując płodozmian. Uprawa roślin jest determinowana zarówno przez potrzeby ludzi jak i zwierząt. Wymaga ona świadomego podejścia do gospodarowania glebą. Regionalnie właściwe gospodarowanie czyni zadość potrzebom roślin i gleby, zwierząt i ludzi. Z tego względu rozdział poświęcony uprawie roślin, włączając aspekty nawozowe oraz gleboznawcze, umieszczono na początku tych kryteriów. Następnie szczegółowo omówiono biopreparaty, a po nich świat zwierząt. Na koniec podsumowano wymogi formalne.

Z wyjątkiem wprowadzenia, które umiejscawia idee w [stosownym] kontekście, tekst [kryteriów] zaprezentowano w dwóch kolumnach. W prawej kolumnie znalazły się słowa kluczowe oraz syntetyczne opisy, które z kolei zostały w pełni wyjaśnione [opisane] w lewej kolumnie.

O znakowaniu:

Znakowanie produktów legalnie zarejestrowanych (a dzięki temu prawnie chronionych) słowem/wami, i/lub znakiem towarowym [logo] „**Demeter**”, „w okresie przestawiania na **Demeter**”, „Biodyn”, „z [rolnictwa] biodynamicznego”, „z produkcji biodynamicznej”, jak również wszelkimi innymi wyróżnikami, które stwierdzają lub narzucają skojarzenia z metodą biodynamiczną, wymagają zawarcia umowy, która dotyczy rolnika, przetwórcę oraz handlowca.

W uzupełnieniu do niniejszych kryteriów, umowy certyfikacyjne zawierane z rolnikami, ogrodnikami, sadownikami, plantatorami winorośli, leśnikami, prócz spełnienia wymogów niniejszych kryteriów, nakładają także zobowiązanie spełnienia przepisów zawartych w państwowych aktach prawnych regulujących sferę rolnictwa ekologicznego, a w szczególności: [w Europie] Rozporządzenia Komisji WE 834/2007 i 889/2008 (w sprawie rolnictwa ekologicznego), w USA Ustawy [w sprawie] Ekologicznej Produkcji Żywności z listopada 1990 roku, czy też [w Australii] Australijskich Krajowych Kryteriów Produkcji Ekologicznej i Biodynamicznej. Obecnie obowiązująca wersja kryteriów Demeter International ma zastosowanie w przetwórstwie oraz znakowaniu zarówno produktów żywnościowych jak i nie-żywnościowych [pochodzących] z rolnictwa biodynamicznego.

2 Gospodarstwo jako organizm – gospodarstwo jako indywidualność

„Gospodarstwo najbardziej zbliża się do swojej istoty, gdy może być pojmowane jako rodzaj niezależnej indywidualności, samoistnej jednostki. W rzeczywistości każde gospodarstwo powinno dążyć do takiego stanu, stanu bycia samoistną jednostką”.

Rudolf Steiner (GA 327, „Kurs Rolniczy”, Wykład drugi.)

Wszelka postać życia jest ukształtowana w zgodzie z zasadą integralności. Oddzielnie powstające organy łączą się razem by stworzyć żywą istotę. Taki organizm jest czymś więcej niż sumą części. Organizmy odseparowane są za pomocą skóry [od świata zewnętrznego], co umożliwia im rozwijanie życia wewnętrznego, [życia], które toczy się w relacji do zewnętrznego środowiska ziemskiego i kosmicznego. Jeżeli to wewnętrzne życie podlega samorozwojowi, wówczas powstaje byt jednostkowy [indywidualność].

Jeżeli gospodarstwo rolne zorganizowane jest w myśl powyższych zasad, a ponadto z własnych zasobów tworzy system życia glebowego, uprawy [rozwaju] roślin i odpowiedniego chowu zwierząt, wówczas uprawomocnionym jest mówienie o organizmie gospodarstwa. Takie gospodarstwo produkuje zdrową żywność, dzięki tworzeniu żyznej gleby, [dzięki] pobudzonym siłom życiowym w roślinach, a także metodom chowu zwierząt zgodnym z wymaganiami gatunku. Jednocześnie działalność takiego gospodarstwa, poprzez świadomość środowiskową, współtworzy krajobraz zdolny do rozwoju i regeneracji.

Każdy region różni się od innego regionu. Każda rolnicza praktyka produkcyjna poprzez własne metody uprawy gleby, poprzez swoje płodozmiany, poprzez własną gospodarkę nawozową, rozwija szczególny rodzaj glebowej flory i fauny. To, jakie zwierzęta chowam, jaki mam system ich utrzymania w oborze, określa parametry żyzności gleby. Decyzje podejmowane przez ludzi oraz metody współpracy, nadają gospodarstwu wyjątkowy charakter. Na dodatek tego wszystkiego człowiek może stworzyć większą harmonię i porządek, w strukturze organizmu gospodarstwa, bazując na duchowo-naukowej świadomości.

3 Grunty orne i uprawa roślin

Ponieważ rośliny są formami życia szczególnie uzależnionymi od wpływów środowiska, wymagają obok właściwego stanowiska wystarczającej ilości światła i ciepła. Warunkiem wstępnym dobrego rozwoju liści, kwiatów oraz owoców/nasion, jest [zapewnienie] witalnej, żyjącej gleby, która umożliwia dobry rozwój korzeniom. Stworzenie takiego [środowiska] wzrostu ma większe znaczenie dla zdrowia rośliny niż pojedyncze zabiegi [w ramach całokształtu] uprawy roślin. Ważnym jest również dobór odpowiednich odmian i gatunków. Jednostronne oddziaływanie różnych roślin uprawnych może zostać zrównoważone w ramach płodozmianu dostosowanego do warunków lokalnych. W tym kontekście budowanie trwałej żyzności gleby wymaga uwzględnienia w płodozmianie wystarczająco dużej ilości roślin motylkowatych, (jeśli to możliwe nie tylko jednorocznych), a także wysokiego udziału roślin liściowych.

„Nawozić znaczy ożywiać glebę”. Ten nakaz prowadzi nas do takiej metody budowania żyzności, która ma swój początek w powiązaniach pomiędzy sferami życia roślin i zwierząt. W każdym planie nawozowym, właściwe zastosowanie preparatów biodynamicznych jest zagadnieniem pierwszoplanowym.

Ważnym celem zabiegów uprawowych jest intensyfikacja procesów biologicznych w glebie. Należy dać pierwszeństwo metodom energooszczędnym.

3.1 Nasiona i materiał rozmnożeniowy

Jakość wewnętrzna oraz zewnętrzne cechy nasion, z jednej strony wpływają na odporność roślin podczas ich wzrostu, a z drugiej na potencjał plonotwórczy (w relacji do warunków wzrostu), a także jakość żywieniową. W celu osiągnięcia takich wyróżników jakości, które są celami rolnictwa biodynamicznego, wymagana jest wyjątkowa troska i przywiązywanie uwagi do szczegółów. Preferowane jest użycie odmian wiatropylnych, rozmnożonych w gospodarstwach biodynamicznych.

3.1.1 Nasiona

Nasiona muszą pochodzić z rolnictwa biodynamicznego, albo ekologicznego, jeśli nasiona biodynamiczne nie są dostępne. Nasiona z rolnictwa biodynamicznego lub ekologicznego nie mogą być zaprawiane chemicznie, włączając okres przechowywania. Napromieniowanie promieniami jonizującymi jest zabronione.

Jeśli niedostępne są nasiona w jakości biodynamicznej lub ekologicznej, wówczas można zastosować niezaprawiane [chemicznie] nasiona i materiał rozmnożeniowy pochodzenia konwencjonalnego, po uprzednim uzyskaniu zezwolenia właściwej organizacji [Demeter].

[Odmiany] mieszańcowe zbóż, za wyjątkiem kukurydzy (*Zea mays*), są wykluczone z produkcji pasz i żywności (patrz załącznik 7), podobnie jak metody hodowlane wykorzystujące fuzje protoplastów lub cytoplazmy.

Nasiona odmian roślin transgenicznych nie mogą być rozmnażane lub wysiewane na terenie gospodarstw Demeter.

3.1.2 Materiał rozmnożeniowy

Materiał rozmnożeniowy musi pochodzić z rolnictwa biodynamicznego albo ekologicznego, jeśli materiał w jakości biodynamicznej nie jest dostępny.

3.1.2.1 Materiał rozmnożeniowy w uprawie warzyw

Właściwe organizacje krajowe [Demeter] mogą udzielić odstępstw na zastosowanie konwencjonalnego materiału rozmnożeniowego (wyprodukowanego bez zastosowania technik inżynierii genetycznej) w przypadku niedostępności materiału w jakości Demeter lub ekologicznej.

Takiego odstępstwa nie można otrzymać dla sadzonek warzywnych i młodych roślin do dalszej uprawy, które mają krótki czas osiągnięcia dojrzałości i sprzedaży (np. sałata, itp.)

(Wyjątek 1: Patrz załącznik 7)

3.1.2.2 Materiał rozmnożeniowy w uprawie roślin drzewiastych i wieloletnich

Jeżeli udokumentuje się niedostępność materiału rozmnożeniowego roślin drzewiastych i wieloletnich w jakości biodynamicznej lub ekologicznej, wówczas można sprowadzić

Nasiona i sadzeniaki muszą pochodzić z rolnictwa biodynamicznego, o ile są dostępne.

Chemicznie syntezowane zaprawy są całkowicie zakazane.

Jedynie środki spełniające wymogi niniejszych kryteriów są dozwolone.

Genetycznie modyfikowane nasiona i materiał roślinny są zakazane.

Niedostępność ekologicznych nasion i/lub materiału rozmnożeniowego musi zostać udowodniona właściwej organizacji [Demeter] lub jednostce kontrolnej.

niezaprawiany materiał konwencjonalny.

(Wyjątek 1: Patrz załącznik 7)

W drodze wyjątku dozwolone jest sprowadzenie nie więcej niż dwóch drzew rocznie na gospodarstwo.

3.2 Nawozy

Ożywianie gleby, podtrzymywanie oraz zwiększanie jej żyzności, są podstawowymi celami metody biodynamicznej. Największe znaczenie w tym względzie, obok metod uprawy roli oraz struktury zasiewów, ma staranne zagospodarowanie przygotowanych nawozów zaszczerpionych preparatami biodynamicznymi, pochodzących od zwierząt domowych, a w szczególności krów.

3.2.1 Ilość produkowanych nawozów

Maksymalna ilość azotu, jaka może zostać dostarczona w użytych nawozach organicznych, uśredniona w ramach płodozmianu, nie może przekroczyć ilości, która mogłyby wyprodukować zwierzęta karmione własną paszą (max. 1,4 sztuki obornikowej na 1 ha całkowitej powierzchni gospodarstwa; patrz załącznik 1).

Całkowita ilość azotu nie może przekroczyć wielkości produkowanej przez 1,4 sztuk obornikowych /ha, biorąc pod uwagę całkowitą powierzchnię gospodarstwa.

W przypadku roślin wieloletnich klimatu tropikalnego i subtropikalnego dozwolone jest sprowadzenie do maksymalnie 170 kg N/ha azotu, jeżeli wynoszenie [w produktach roślinnych] jest wyższe niż 90 kg N/ha. Deficyt musi być pokryty do poziomu zbilansowania oraz zatwierdzony przez właściwą organizację.

Ogrody produkujące na sprzedaż mają zezwolenie na sprowadzenie do 170 kg N/ha [w nawozach organicznych], pod warunkiem, że wynoszenie azotu [w produktach roślinnych] przekracza 112 kg N/ha. Deficyt [azotu] musi być pokryty do poziomu zbilansowania oraz zatwierdzony przez właściwą organizację [Demeter].

Zastosowanie nawozów organicznych z zakupu jest ograniczone.

Jeżeli nawozy organiczne produkowane w gospodarstwie wraz z innymi zabiegami uprawy roślin, nie wystarczą by pokryć wymagania gleby, można zastosować nawozy organiczne z zakupu. Niemniej jednak należy unikać wymuszania wzrostu [roślin].

Ilość azotu dokupionego w nawozach organicznych, przeznaczona na dana powierzchnię, nie może przekroczyć [wielkości], która mogłaby być dostarczona w formie kompostu, obornika i/lub nawozów zielonych. W każdym razie ilość ta musi być mniejsza od [wytworzonej przez] 0,5 sztuki obornikowej na 1 ha (wyjątek: rośliny wieloletnie).

Ilość zakupionego azotu w formie nawozów organicznych nie może przekroczyć 0,5 sztuki obornikowej na 1 ha.

Dozwolone nawozy zawarto w załączniku 4.

Z nawozami w gospodarstwie należy obchodzić się starannie. Należy dysponować odpowiednią powierzchnią składowania nawozów. Wymagane jest stosowanie właściwych metod rozrzucania obornika. Powinno się minimalizować straty składników pokarmowych [występujące] w formie ulatniania się oraz wymywania, podczas składowania i stosowania [nawozów].

Z nawozami należy obchodzić się starannie podczas przygotowywania, przechowywania oraz stosowania.

3.2.2 Sprowadzone nawozy i podłoża

Dozwolone jest stosowanie mączek skalnych (wliczając w to mączki fosforytowe) oraz podłoży. Syntetyczny azot, saletra Chilijska, rozpuszczalne w wodzie nawozy fosforowe, jak również czyste sole potasowe oraz sole potasowe z większą niż 3% zawartością chloru, są całkowicie zakazane.

Kompost z fekaliiów, kompost ze śmieci oraz osady ściekowe są zabronione.

Nawozy, które można sprowadzić zestawiono w załączniku 4.

Sprowadzone nawozy zwierzęce nie mogą pochodzić od zwierząt utrzymywanych w systemie produkcji przemysłowej, ani [zwierząt] utrzymywanych w [oborach] bezściółowych, z uwagi na niebezpieczeństwo [obecności] pozostałości leków weterynaryjnych i/lub dodatków do pasz.

Zastosowanie nawozów zawartych w załączniku 4, rozdziale 3.1, wymaga zgody właściwej organizacji [Demeter], wydanej przed ich sprowadzeniem (patrz załącznik 4).

Pochodzenie, ilość oraz zastosowanie (na które pole, pod jaką roślinę), wszystkich sprowadzonych nawozów musi być dokładnie udokumentowane.

Odczyn gleby należy utrzymywać i regulować stosownie do wymogów gleby oraz roślin. Jeśli to niezbędne, można przeprowadzić wapnowanie.

3.3 Ochrona roślin

Celem różnorodnych metod biodynamicznych stosowanych na obszarze całego gospodarstwa, jest osiągnięcie wysokiego stopnia odporności [roślin] na atak ze strony grzybów, bakterii i owadów. Do metod tych zalicza się także przedsięwzięcia związane z kształtowaniem krajobrazu.

Jeżeli te działania okażą się niewystarczające, wówczas można zastosować sposoby oraz środki wykazane w załączniku 5.

Syntetyczne środki ochrony roślin do zwalczania szkodników, grzybów (włączając w to zastosowania profilaktyczne), wirusów oraz chorób innego pochodzenia, chwastów, a także regulatory wzrostu są zakazane.

Jakikolwiek przypadek zastosowania środka niedozwolonego przez niniejsze kryteria, skutkuje utratą certyfikatu [przez gospodarstwo], a przynajmniej traktowanych nim roślin i pól.

Testowanie nowych środków i metod [ochrony roślin] dozwolone jest jedynie za zgodą właściwej organizacji [Demeter] (patrz załącznik 5).

3.3.1 Ochrona [roślin] podczas przechowywania

Przechowalność produktów w jakości Demeter powinno być

Syntetyczne nawozy azotowe, saletra Chilijska, rozpuszczalne w wodzie fosforany, czyste sole potasowe oraz sole potasowe o zawartości powyżej 3% chloru są surowo zabronione.

Całkowity zakaz nawozów zwierzęcych z produkcji przemysłowej.

Pochodzenie i zastosowanie sprowadzonych nawozów i podłoży musi być udokumentowane.

Odczyn gleby należy utrzymywać na optymalnym poziomie.

Należy wzmacniać naturalną odporność roślin.

Każdorazowe zastosowanie niedozwolonych środków skutkuje utratą certyfikatu [przez gospodarstwo], a przynajmniej traktowanych nimi roślin i pól.

prowadzone w zgodzie z duchem niniejszych kryteriów. Przechowywać należy w taki sposób, by zapobiec obniżeniu jakości (np. poprzez [odpowiedni] dobór pojemników, sposobów ochrony przed szkodnikami, itd.).

Jeżeli powstaną poważne problemy ze szkodnikami, należy o nich poinformować właściwą organizację [Demeter]. Organizacja ta zdecyduje jak zastosować środki zwalczające w oparciu o niniejsze kryteria. Należy przy tym zadbać o niedopuszczenie do zanieczyszczenia produktów.

Wymóg informowania o wystąpieniu poważnych problemów ze szkodnikami i patogenami.

3.4 Ogrody towarowe i warzywa w uprawie polowej

Ogrody towarowe, polowa uprawa warzyw, uprawa chmielu i innych roślin wieloletnich są tak samo składowymi [organami] gospodarstwa jak grunty orne. Jednakże gospodarstwa o wysokim udziale takich upraw wymagają szczególnego planowania [na poziomie] całego gospodarstwa.

W intensywnie prowadzonych ogrodach towarowych, które [charakteryzują się] wielością roślin występujących jedna po drugiej na tej samej powierzchni, niezbędna jest szczególna troska o glebę. Usilnie zaleca się [wypracowanie] programu nawozowego w oparciu o zwierzęta utrzymywane w gospodarstwie. Jeżeli nie ma możliwości utrzymywania zwierząt, polecana jest współpraca z innym gospodarstwem biodynamicznym, które posiada zwierzęta, w zakresie wymiany pasz i nawozów. Szczególną uwagę należy zwrócić na szczepienie nawozu biodynamicznymi preparatami kompostowymi.

Dalszym zaleceniem jest rozszerzenie [wzbogacenie] płodozmianu o przedstawicieli rodzin roślin zazwyczaj nieuprawianych (np. facelię lub grykę) jako przerywaczy. Zawsze należy włączać do płodozmianu rośliny motylkowe lub inne sprzyjające rozwojowi [żywności] gleby lub pożytecznym owadom.

Tak samo jak metody opisane w powyższym rozdziałach, w ogrodach towarowych, w intensywnej polowej uprawie warzyw, w sadownictwie oraz uprawie innych roślin wieloletnich, muszą być spełnione następujące wymogi:

Biodynamiczne gleby są bardzo aktywne, a intensywne zabiegi uprawowe nadają im wysoki poziom metabolizmu. Dlatego też należy nie szczędzić starań na rzecz zwiększenia zasobów próchnicy.

Szczególnie ważna jest zasobność w próchnicę. Ogrody towarowe oraz gospodarstwa z chowem zwierząt winny tak współpracować jakby tworzyły jedną całość.

Obornik pochodzący z konwencjonalnego chowu zwierząt można pozyskać tylko wówczas, gdy nieosiągalny jest obornik z gospodarstw ekologicznych. Jego zastosowanie wymaga zgody właściwej organizacji [Demeter].

Nie wolno pozostawiać gleby bez okrywy roślinnej przez cały rok. Ściółkowanie gleby jest dozwolone (patrz punkt 3.4.4.).

3.4.1 Nasiona, materiał rozmnożeniowy i rozsady

Obowiązują zasady podane w rozdziale 3.1. – „Nasiona i materiał rozmnożeniowy”.

3.4.2 Nawozy i podłoża

Podstawą gospodarki nawozowej jest dobrze rozłożony obornik, pochodzący z własnego stada zwierząt przeżuwiających i

Obornik można sprowadzać tylko od

zaszczepiony preparatami biodynamicznymi. Jeżeli zmuszeni jesteśmy pozyskiwać obornik z zewnątrz, należy zwrócić szczególną uwagę na to by był on wolny od pozostałości oraz nie pochodził od zwierząt z gospodarstw stosujących metody rolnictwa intensywnego.

**ekstensywnie
chowanych zwierząt.**

Jeśli to możliwe podłoża ogrodnicze powinny być wytwarzane poprzez mieszanie surowców pochodzących z własnego gospodarstwa. Co najmniej 25% objętości takich surowców powinien stanowić kompost zaszczerpiony preparatami biodynamicznymi, a wytworzony z materiałów pochodzenia roślinnego lub obornika.

**Co najmniej 25%
objętości podłoży
ogrodniczych powinien
stanowić kompost
zaszczepiony
preparatami
biodynamicznymi.**

Materiał roślinny przeznaczony do kompostowania jak również gotowy kompost wyprodukowany z kory, liści, wiórów drzewnych itd., pochodzący z obszarów użytkowanych wspólnie, może zostać użyty pod warunkiem, że testy na obecność pozostałości dowiodą, że materiały te charakteryzują się akceptowanym stopniem czystości. Zastosowanie podłoży ogrodniczych z zakupu wymaga zgody właściwej organizacji [Demeter].

Nawozy, płodozmian oraz metody uprawy należy zastosować w taki sposób, by zminimalizować wymywanie azotu do wód gruntowych i nadmierne nagromadzenie azotanów w warzywach.

**Należy minimalizować
wymywanie azotu oraz
odkładanie się
azotanów w warzywach.**

Torf dozwolony jest tylko składnik podłoży rozmnożeniowych oraz podłoży wazonowych.

Udział torfu należy utrzymywać na tak niskim poziomie jak tylko jest to możliwe, a przy tym nie może on przekraczać 75%. Zastosowanie syntetycznych środków użyźniających jest zabronione. Wszystkie nawozy muszą spełniać wymogi niniejszych kryteriów (patrz załącznik 4).

**Udział torfu w
podłożach
ogrodniczych i
doniczkowych nie może
przekraczać 75%.**

Bezglebowa uprawa roślin (hydroponiki, uprawa cienkopodłożowa, itd.), uprawa roślin na obojętnych podłożach (np. żużel) oraz w pojemnikach są zakazane. Techniki uprawy cienkowiekowej (z wyjątkiem rzeżuchy oraz kiełków pędzonych sprzedawanych razem z podłożem) są zakazane.

**Metody uprawy
bezglebowej oraz
cienkopodłożowej są
zabronione.**

Korzenie cykorii należy umieścić w glebie. W przypadku pędzenia cykorii w wodzie, do wody nie wolno dodawać żadnych substancji, które są zakazane przez niniejsze kryteria. Jeżeli stosujemy pędzenie cykorii w wodzie, wówczas sprzedając tak pędzoną cykorię należy podać stosowną deklarację.

**Sprzedając cykorię
pędzoną wodą, należy
podać stosowną dekla-
rację.**

Podłoża ogrodnicze można poddawać sterylizacji za pomocą pary wodnej. Po sterylizacji należy jak najszybciej zaszczerpić glebę preparatami kompostowymi, wyciągiem z kompostu, preparatem krowieńca lub preparatem z łajniaków, celem pokierowania procesem rekolonizacji gleby [przez odpowiednie mikroorganizmy].

**Po sterylizacji parą
wodną należy podjąć
działania w celu
zapewnienia
mikrobiologicznej
rekolonizacji.**

3.4.3 Ochrona roślin

Obowiązują zasady podane w rozdziale 3.3. – „Ochrona roślin”.

Uprawy pod warstwą okrywową, w szczególności z plastiku, należy ograniczyć do minimum. Należy preferować materiały perforowane nadające się do wielokrotnego użytku.

3.4.4 Zwalczanie chwastów

Decydujące znaczenie w zwalczaniu chwastów mają [zabiegi profilaktyczne w postaci właściwego] płodozmianu oraz sposobu uprawy roli i roślin. [W ramach bezpośredniego zwalczania] winny być preferowane metody mechaniczne w stosunku do termicznych. Sterylizacja gleby parą w warunkach polowych jest zakazana.

Zastosowanie przemysłowych materiałów mulczujących, jak papier mulczujący lub maty chwastochronne jest ograniczone do gleb silnie zachwaszczonych, z uwagi na [negatywne] konsekwencje ekologiczne całkowitego wyłępienia chwastów oraz utrudnienia w stosowaniu oprysków preparatami biodynamicznymi.

Zastosowanie takich materiałów wymaga uzyskania zgody właściwej organizacji [Demeter].

Zastosowanie przemysłowych materiałów mulczujących podlega ograniczeniom.

3.4.5 Produkcja pod szkłem i osłonami z plastyku

Należy minimalizować zużycie energii do ogrzewania roślin uprawianych w szklarniach i tunelach foliowych. [Czasokres ogrzewania] należy ograniczyć do potrzeb odpowiedniego wydłużenia okresu wegetacji. Zasada ta nie dotyczy uprawy rozsady oraz roślin ozdobnych mających zwiększone wymagania termiczne.

Należy ograniczyć do minimum zużycie energii do ogrzewania.

Wszędzie gdzie tylko jest to możliwe należy stosować techniki energooszczędne, takie jak specjalne techniki grzewcze (np. ogrzewanie podłogowe lub wegetacyjne).

Należy preferować metody energooszczędne.

W szklarniach dozwolona jest płytka sterylizacja parą wodną. Po sterylizacji należy jak najszybciej zaszczerpić glebę preparatami kompostowymi, wyciągiem z kompostu, preparatem krowieńca lub preparatem z łajniaków, celem pokierowania procesem rekolonizacji gleby [przez odpowiednie mikroorganizmy].

Po sterylizacji parą wodną należy przedsięwziąć kroki w celu zapewnienia mikrobiologicznej rekolonizacji [gleby].

3.4.6 Zbiór i przygotowanie do sprzedaży

Wysoką jakość płodów rolnych wyprodukowanych metodą biodynamiczną należy zachować poprzez staranny zbiór, przygotowanie do sprzedaży oraz odpowiednie techniki przechowalnicze.

3.4.7 Odstępstwa dla ogrodów towarowych uprawą warzyw i roślin ozdobnych

Jeżeli nie możliwym jest zapewnienie klarownego, trwałego oddzielenia przestrzennego powierzchni produkcyjnych i szklarni, wówczas przestawienie powierzchni pod roślinami ozdobnymi musi być jednocześnie z uprawą warzyw. Nawozy, środki ochrony roślin, gleba i podłoża ogrodnicze muszą spełniać wymogi

Jeżeli nie istnieje klarowny rozdział produkcji roślin ozdobnych, wówczas powierzchnia ta musi

niniejszych kryteriów.

Jeżeli nie ma klarownego, trwałego rozdzielania przestrzennego powierzchni produkcyjnych i szklarni jako oddzielnych jednostek produkcyjnych, wówczas właściwa organizacja [Demeter] może zatwierdzić [prawo] do etapowego przestawienia [działu] roślin ozdobnych. Celem jest przestawienie całego gospodarstwa w okresie pięciu lat.

Podczas tych pięciu lat dozwolone jest stosowanie konwencjonalnych podłoży ogrodniczych w dziale roślin ozdobnych. Pochodzenie w/w substancji, ich typ, ilość oraz sposób wykorzystania musi być udokumentowane.

Jednakże zastosowane środki ochrony roślin muszą spełniać niniejsze kryteria. Oddzielenie powierzchni produkcyjnych musi zostać starannie udokumentowane (karty historii pól, plan pól, księga gospodarstwa, i/lub inne podobne zapiski).

Organiczne odpadki z produkcji roślin ozdobnych, która nie jest jeszcze w pełni przestawiona, muszą być kompostowane oddzielnie oraz wykorzystane wyłącznie na tej powierzchni. Konwencjonalne surowce oraz konwencjonalne [środki produkcji] gotowe do użycia mogą być sprowadzone do działu produkcji roślin ozdobnych. Również w tym przypadku należy prowadzić dokładną dokumentację.

Odrębność metod produkcji roślin ozdobnych i warzyw, jak również sprowadzonych konwencjonalnych roślin ozdobnych, musi zostać wyraźnie zakomunikowana konsumentom poprzez jasne i niebudzące wątpliwości oznakowanie.

3.5 Sadownictwo i inne rośliny wieloletnie

Pomimo ograniczonych możliwości [stosowania zasad rolnictwa biodynamicznego] w sadownictwie, należy wykorzystać wszelkie dostępne sposoby [ich spełnienia] w postaci uprawy współrzędnej, zadarnienia międzyrzędzi, a także [odpowiedniej] uprawy gleby. Te zabiegi można uzupełnić intensywną uprawą roślin wieloletnich. Zastosowanie na czas odpowiednich zabiegów, w szczególności tych nakierowanych na wzmocnienie roślin, może zrównoważyć jednostronność [upraw sadowniczych].

Rośliny wieloletnie z uwagi na zakorzenienie w jednym miejscu wymagają lepszej troski o ich najbliższe środowisko. W tym przypadku stworzenie równowagi może pomóc zmniejszyć zapotrzebowanie na zabiegi [ochronne].

Zadarnienie międzyrzędzi musi być dobrane do miejscowych warunków, a przy tym składać się z wielu gatunków odpowiednio dobranych roślin. Gleby nie wolno pozostawiać bez okrywy roślinnej przez cały rok. Wyjątkiem od powyższej reguły może być rok, w którym dokonujemy założenia plantacji.

(Wyjątek 2: Patrz załącznik 7)

Odstępstwa od w/w reguły dla sadów w klimacie suchym wymagają akceptacji właściwej organizacji [Demeter].

zostać przestawiona.

Jeżeli nie ma klarownego rozdziału, wówczas dział uprawy roślin ozdobnych może być przestawiony etapami.

Środki ochrony roślin muszą spełniać niniejsze kryteria.

Niezbędnym jest oddzielne kompostowanie. Wymóg udokumentowania sprowadzonych konwencjonalnych surowców i środków produkcji. Jednoznaczne oznakowanie produktów ekologicznych i konwencjonalnych.

Celem jest występowanie szerokiej gamy gatunków w zadarnionych międzyrzędziach. Gleba nie może być pozbawiona okrywy roślinnej przez cały rok.

3.5.1 Materiał nasadzeniowy

Jeżeli dostępny jest materiał nasadzeniowy w jakości Demeter, wówczas musi być użyty. Jeżeli zaś dostępny jest materiał nasadzeniowy tylko w jakości ekologicznej, wówczas taki należy użyć.

Należy użyć materiału nasadzeniowego w jakości Demeter lub w jakości ekologicznej.

3.5.2 Nawozy i uprawa roli

W gospodarstwach sadowniczych nieposiadających własnych zwierząt, ilość sprowadzonych nawozów z zewnątrz jest ograniczona do obsady 1.2 sztuki obornikowej na 1 ha sadu. Całkowita ilość zastosowanego nawozu nie może przekroczyć [ilości] równoważnej 96 kg N/ha sadu.

Maksymalna ilość sprowadzonych nawozów organicznych jest równoważna 1.2 sztuki obornikowej/ha oraz 96 kg N/ha.

3.5.3 Ochrona roślin

[W tej kwestii] zastosowanie mają regulacje zawarte w rozdziale 3.3 – Ochrona roślin, z uwzględnieniem szczególnych warunków, jakie występują w sadownictwie.

3.5.4 Podpórki

W klimacie północnym niedozwolone jest stosowanie drewna pochodzącego z rejonów tropikalnych i podzwrotnikowych jako podpór drewnianych, z uwagi na degradację środowiska. [Jako podpory] można stosować tropikalne trawy, tzn. bambus lub Tonkin.

W klimatach umiarkowanych podpórki drewniane pochodzące z rejonów tropikalnych i podzwrotnikowych jest niedozwolone.

3.6 Grzyby

Kryteria odnośnie uprawy grzybów są obecnie opracowywane. Zainteresowane osoby są proszone o bezpośredni kontakt z osobami odpowiedzialnymi za kryteria Demeter International.

3.7 Kiełki i pędy

Przy produkcji kiełków i pędów musimy używać nasion, korzeni i kłączy, które namnożono metodą biodynamiczną. Materiał pochodzenia konwencjonalnego jest niedozwolony.

Nasiona, korzenie i kłącza z produkcji konwencjonalnej są zabronione.

Woda stosowana w produkcji kiełków i pędów musi być jakości wody pitnej. Jeżeli stosowane są jakieś substraty i nośniki, wówczas muszą spełniać wymagania niniejszych kryteriów. W przypadku [wystąpienia] wątpliwości Komitet ds. Standardów Demeter International wyda orzeczenie.

Można stosować wyłącznie wodę pitną.

3.8 Nowe rośliny uprawne i metody uprawy

Nowe rośliny uprawne lub metody uprawy nie wymienione w niniejszych kryteriach, a przy tym takie, których uprawy nie praktykuje się w gospodarstwach prowadzonych ekologicznie, mogą być wypróbowywane za zgodą Demeter International lub właściwej [lokalnej] organizacji Demeter.

(Wyjątek 3: Patrz załącznik 7)

3.9 Wycinka pierwotnego deszczowego lasu tropikalnego

Wycięcie pierwotnego deszczowego lasu tropikalnego w celu [zmiany] użytkowania na rolnicze jest zabronione. Również inne obszary o wysokich walorach przyrodniczych muszą być chronione. [Zamiana ich użytkowania na cele rolnicze] może zostać dokonana w drodze odstępstwa zatwierzonego przez właściwą organizację Demeter.

Obszary o wysokich walorach przyrodniczych muszą być chronione.

(Wyjątek 4: Patrz załącznik nr 7)

4 Preparaty biodynamiczne (Patrz załącznik 10)

Wszystkie środki [produkcji] stosowane w gospodarstwie biodynamicznym muszą zostać poddane ocenie wg zasad holistycznych. [Mając do czynienia] z żywą jednostką, rzeczywiście ważnym jest nie tylko zrównoważenie [uzupełnienie] materialnych potrzeb danego systemu. Jak to jasno wyłożył Rudolf Steiner w Kursie Rolniczym, ważnym jest także zrównoważenie ubytku sił życiowych. W tej kwestii ogromne znaczenie ma świadome przywiązywanie wagi do szczegółów związanych z produkcją, przechowywaniem i stosowaniem preparatów [biodynamicznych].

Duchowa wiedza naukowa wykazuje, iż składniki pochodzenia mineralnego, roślinnego i zwierzęcego mogą podlegać przemianom pod wpływem działania sił pochodzenia kosmicznego i ziemskiego w okresie całego roku. Siły te działają za pośrednictwem preparatów biodynamicznych. Preparaty po zastosowaniu na glebę, rośliny lub nawozy, przyczyniają się do ożywienia gleby, podwyższenia wielkości plonów i ich jakości, a także żywotności i wydajności roślin w gospodarstwach biodynamicznych.

Jeśli to tylko możliwe preparaty [biodynamiczne] powinny być wytworzone w danym gospodarstwie lub w gospodarstwie z nim współpracującym. O ile to możliwe, osłony roślinne oraz zwierzęce przeznaczone do produkcji [preparatów biodynamicznych] powinny pochodzić z danego gospodarstwa lub z innego gospodarstwa biodynamicznego. Dotychczas nabyte doświadczenia i wiedza, [pochodzące] z obserwacji i eksperymentowania, powinny zostać spożytkowane w ich wytwarzaniu i stosowaniu.

Jeśli to tylko możliwe, produkcja preparatów biodynamicznych powinna być prowadzona w danym gospodarstwie.

Pełnego efektu [działania preparatów] można oczekiwać tylko wówczas, gdy stosowane są wszystkie preparaty (kompostowe i do oprysku pól oraz roślin). [Preparatów tych należy] używać do nawozów i pielęgnacji roślin przez okres całego roku z zachowaniem właściwych metod [stosowania] i terminów (jak mieszanie przez jedną godzinę).

Preparaty są najbardziej efektywne wówczas, gdy stosujemy je wszystkie.

Preparaty do oprysków należy stosować odpowiednio do rodzaju roślin:

- Preparatem z krowieńca należy przyskać na początku wegetacji lub po zbiorze certyfikowanej rośliny uprawnej, w każdym razie, co najmniej raz w roku.
- Preparatem krzemionkowym należy opryskiwać zgodnie z fazami rozwoju roślin, w każdym razie, co najmniej raz w roku.
- Preparaty [biodynamiczne] używane do oprysków muszą być stosowane za pomocą czystego sprzętu.

Wszystkie nawozy organiczne (obornik, kompost, itd.) powinny być zaszczerpione preparatami biodynamicznymi. Zaleca się

opryskanie jednym z preparatów złożonych (jak preparat z łajniaków, preparat krowieńcowy z dodatkiem preparatów kompostowych, itd.) jako substytut na tych powierzchniach, na których nie zastosowano w ogóle żadnego zaszczepionego preparatu nawozu w danym roku.

Warunkiem wstępnym zaliczenia gospodarstwa w poczet [gospodarstw będących] „w okresie przestawiania na Demeter” (rolnictwo biodynamiczne), co możliwe jest po 12 miesiącach gospodarowania zgodnego z niniejszymi kryteriami, jest co najmniej jednokrotne zastosowanie preparatów krowieńca oraz krzemionkowego, jak również rozrzucenie zaszczepionych nawozów organicznych (lub preparatu z łajniaków wyprodukowanego z zastosowaniem preparatów kompostowych jako substytutu) na wszystkie pola w gospodarstwie. Dotyczy to także nowych pól, które mają być przestawione.

Wszystkie nawozy gospodarskie muszą być zaszczepione preparatami kompostowymi. Obszary intensywnie wykorzystywane (grunty orne, warzywa, winnice, sady) włączając te na obszarach górskich oraz wszystkie pola, na których produkuje się pasze, muszą być w całości opryskane preparatami polowymi każdego roku.

Odstępstwo może być zastosowane w przypadku stromych stoków w rejonach górskich (pod warunkiem, że nie są one intensywnie zagospodarowane lub koszone) oraz powierzchni, na które nie można wjechać, np. dziewiczy las, tereny podmokłe. Takie odstępstwo może zostać udzielone przez właściwą organizację lokalną [Demeter], jeśli licencjobiorca [rolnik] sporządzi plan stosowania preparatów biodynamicznych. [Plan ten musi zawierać] opis wykorzystania preparatów (wskazując powierzchnie niecałkowicie opryskane lub w ogóle nieopryskane, z podaniem częstotliwości zabiegów, maszyn do mieszania i oprysku, w które wyposażone jest gospodarstwo, propozycji poprawy [zwiększenia] powierzchni opryskiwanych w przyszłości, itd.). Odstępstwa udzielane są na ograniczony czasokres, ale mogą zostać przedłużone.

Zastosowanie preparatów jest ważnym czynnikiem wspomagającym w okresie przestawiania.

Wszystkie nawozy gospodarskie mają być zaszczepione biopreparatami. Wszystkie intensywnie użytkowane powierzchnie, włączając te przeznaczone na produkcję pasz, muszą być opryskiwane preparatami polowymi.

5 Chów zwierząt

Niniejsze kryteria wskazują cele chowu zwierząt, ograniczając się najczęściej do podania minimalnych wymagań.

Zwierzęta domowe jako stworzenia ubezwłasnowolnione, są szczególnie uzależnione od naszej opieki. Codzienny obrządek powinien być prowadzony w taki sposób, by zwierzęta były otoczone należytą troską, jak również by zapewniono im warunki przejawiania ich naturalnych zachowań. Zaburzenia tak w sferze fizycznej jak i duchowej należy na czas rozpoznać i podjąć odpowiednie środki zapobiegawcze. Warunkiem wstępnym takiej terapii jest stała opieka i obserwacja zwierząt.

Chów zwierząt z towarzyszącą mu produkcją pasz jest ważną częścią gospodarstwa rolnego. Mając na względzie rozwój gospodarstwa, organizm gospodarstwa nie może funkcjonować bez zwierząt. W szczególności odnosi się to do przeżuwaczy. Rośliny

paszowe oraz dobrze zbilansowane nawozy, które powstają dzięki bydlu, poprzez ożywianie gleby przyczyniają się znacząco, do trwałego rozkwitu gospodarstwa. Harmonijne współdziałanie rodzaju ludzkiego z trzema królestwami natury może prowadzić do [powstania] żywego, uduchowionego organizmu gospodarstwa.

„Musicie wiedzieć, dla przykładu, że wpływy kosmiczne, które uwidaczniają się w roślinie, pochodzą z wnętrza ziemi i są wiedzione ku górze. Stąd też, jeśli roślina szczególnie bogata w te wpływy kosmiczne zostanie zjedzona przez zwierzę, wówczas nawóz, którego dostarczy system trawienny zwierzęcia wskutek zjedzenia takiego pokarmu, będzie właśnie tym, czego potrzebuje ta [właśnie] gleba, na której rośnie dana roślina.

Rudolf Steiner

Doświadczenie uczy, że zwierzęta, które są zrodzone i chowane w danym gospodarstwie, w którym z miłością troszczy się o ich pokarm i potrzeby związane z chowem, mają dobre zdrowie, płodność oraz wydajność w okresie całego życia.

Dlatego też należy przedsięwziąć wszelkie starania by stworzyć optymalne warunki życiowe zwierzętom w każdej sytuacji, a także sprowadzać zwierzęta tylko z takich gospodarstw, które są równie dobrze prowadzone.

5.1 Wymóg posiadania zwierząt

Uzyskanie certyfikatu Demeter przez gospodarstwa nieposiadające zwierząt przeżuujących bądź koniowatych jest niemożliwe.

Odstępstwa od tego wymogu pozostają w gestii właściwej [lokalnej] organizacji [Demeter].

(Wyjątek 5: Patrz załącznik nr 7)

Jako zasada niemożliwym jest nadanie certyfikatu Demeter gospodarstwu bez przeżuwaczy lub koniowatych.

W ogrodach towarowych oraz w gospodarstwach uprawiających wyłącznie gatunki wieloletnie [sady], wymóg posiadania własnych zwierząt nie obowiązuje, pod warunkiem bardzo intensywnego stosowania obornika, kompostów, nawozów zielonych oraz preparatów [biodynamicznych].

5.2 Obsada zwierząt

Wielkość obsady zwierząt ograniczana jest możliwościami produkcji pasz, które dyktuje klimat i warunki lokalne. [Ustalając obsadę zwierząt] należy wziąć pod uwagę [potrzeby związane z] utrzymaniem i podnoszeniem żyzności gleby.

Obsada zwierząt: maksimum 2.0 sztuk dużych/ha, jeśli pasza jest sprowadzana.

Minimalna obsada zwierząt musi zostać określona przez jednostkę certyfikującą w danym kraju. Maksymalna obsada zwierząt nie może przekroczyć 2.0 sztuk dużych/ha, co odpowiada maksimum 1.4 sztuk obornikowych/ha, jeśli pasze sprowadzamy [z zewnątrz].

5.3 Współpraca między gospodarstwami

Współpraca między gospodarstwami biodynamicznymi (np. wymiana pasz lub nawozów zwierzęcych) w rozumieniu jednostki biologicznej jest możliwa. [W takich przypadkach] kryteria należy odnieść do takiej nowej jednostki jako całości.

Współpraca pomiędzy gospodarstwami ma być unormowana umową.

W wypadkach, gdy nie ma gospodarstwa biodynamicznego wystarczająco blisko, może zostać nawiązana współpraca między certyfikowanym gospodarstwem biodynamicznym i gospodarstwem ekologicznym. W obu przypadkach warunkiem jest zawarcie prawnej umowy, która musi zostać zdeponowana we właściwej organizacji [Demeter].

Zanim zostanie przyznana zgoda na współpracę z gospodarstwem ekologicznym, następujące warunki muszą zostać spełnione:

- a) Współpracujący partner musi karmić zwierzęta w 100% paszami ekologicznymi
- b) Gospodarstwo współpracującego partnera musi być w całości przestawione na produkcję ekologiczną.
- c) Należy złożyć wniosek o zezwolenie u właściwej organizacji [Demeter]
- d) Obornik musi zostać przygotowany w gospodarstwie, z którego pochodzi (najlepiej w oborze lub 6 tygodni przed użyciem)

Równoważna ilość obornika [liczona] na całkowitą powierzchnię [danego gospodarstwa] nie może przekroczyć 1.4 sztuk obornikowych / ha / rok.

5.4 Prowadzenie chowu

Chów zwierząt należy prowadzić w zgodzie z zasadami rolnictwa ekologicznego, jak również z zasadami odnoszącymi się do gatunku zwierząt i ich jestestwa. Opieka nad zwierzętami [sprawowana w taki sposób] by okazać im szacunek i miłość, przyczynia się do ich dobrostanu, utrzymania zdrowia i wydajności.

Warunki utrzymania zwierząt powinny spełniać wymagania właściwe dla danego gatunku zwierząt i sposobu użytkowania.

Typ budynków inwentarskich oraz ich wyposażenia musi być tak dobrany, by zwierzęta mogły przejawiać swoje naturalne wzorce zachowań oraz [zapewniały możliwość] ruchu; np. muszą mieć możliwość wstawania i kładzenia się bez przeszkód oraz posiadać suche miejsce do odpoczynku. Dlatego też preferowane są budynki inwentarskie, w których zwierzęta mają całkowitą swobodę ruchu.

Jeżeli służby doradcze [zajmujące się konstrukcją budynków inwentarskich] dostarczą rzetelną ocenę uzasadniającej potrzebę wydłużenia okresu przejściowego (przestawiania) [w zakresie dostosowania budynków inwentarskich do kryteriów rolnictwa biodynamicznego] wówczas okres ten może zostać wydłużony.

Sposób utrzymania zwierząt powinien umożliwiać im nieograniczony kontakt z ich naturalnym otoczeniem (słońcem, deszczem, ziemią pod stopami, itd.), o ile jest to w ogóle możliwe. W szczególności należy to zapewnić poprzez dostęp do pastwisk, a co najmniej do wybiegów. Należy również zadbać o dostęp wystarczającej ilości światła, o dobre warunki w oborach i stajniach oraz ochronę przed wiatrem.

Niezbędnym jest zapewnienie zwierzętom dostępu do pastwisk lub obszernych wybiegów.

Wiązanie zwierząt w budynkach inwentarskich jest zabronione.

Ze względów bezpieczeństwa lub z uwagi na dobrostan zwierząt, właściwa organizacja [Demeter] lub jednostka kontrolna może udzielić ograniczonego odstępstwa w stosunku do pewnych zwierząt.

W budynkach inwentarskich wzniesionych przed 24 sierpniem 2000 roku, wiązanie [zwierząt] może być dozwolone, co najwyżej do dnia 31 grudnia 2010 roku, pod warunkiem, że zwierzętom zapewni się obfitość sioła, mają zagwarantowaną indywidualną obsługę i możliwość regularnego zażywania ruchu.

(Wyjątek 6: Patrz załącznik nr 7)

Małe gospodarstwa muszą również przestrzegać wrodzonych potrzeb zwierząt. Oznacza to zapewnienie dostępu do pastwisk i ruchu tak często jak jest to możliwe, najlepiej codziennie w lecie i minimum dwa razy w tygodniu w okresie zimowym. Trzymanie na uwięzi musi być ograniczone do minimum.

Zmiany w konstrukcji budynków inwentarskich niezbędne z punktu widzenia potrzeb chowu zwierząt (np. stworzenie dostępu do pastwisk, wybudowanie zagród dla odchowu cieląt, przebudowa podłóg listwowych, itd.) powinny zostać ukończone w okresie co najwyżej pięciu lat (przestawiania).

(Wyjątek 7: Patrz załącznik nr 7)

Właściwa organizacja [Demeter] może udzielić ograniczonej liczby odstępstw w zakresie warunków utrzymania w budynkach inwentarskich i dostępu do wybiegów w okresie upływającym dnia 31 grudnia 2010 roku, w następujących okolicznościach:

- niewystarczającego dostępu do pastwisk
- zbyt małych budynków inwentarskich
- braku dostępu ptaków wodnych do strumienia, jeziora lub stawu
- kurników niespełniających wszystkich wymogów
- wybiegów dla drobiu nieporośniętych trawą
- nieobecności roślin zapewniających cień lub sztucznego zacienienia na wybiegach

(Wyjątek 8: Patrz załącznik nr 7)

Powyższe wymogi [odstępstwa] mają zastosowanie tylko w stosunku do gospodarstw, które wzniosły swoje budynki inwentarskie przed dniem 24 sierpnia 1999 roku, a przy tym spełniały ówczesne wymogi kryteriów Demeter.

5.4.1 Chów bydła

Rogi przeżuwaczy pełnią istotną rolę w rozwoju sił życiowych. Zapewniają one przeciwwagę dla sił [odpowiedzialnych] za intensywne trawienie i wchłanianie. Są częścią całego stworzenia, jakim jest krowa. W porównaniu do [nawozu] innych rodzajów zwierząt, obornik bydlęcy ma szczególnie stymulujący wpływ na żyzność gleby. Rogi mają również ogromne znaczenie jako osłona podczas sporządzania preparatów biodynamicznych.

W półroczu letnim bydło mlecznemu i karmiącym krowom należy zapewnić dostęp do pastwiska. Jeżeli jest to możliwe, musimy zapewnić im dostęp do wybiegu przez cały rok. Młode bydło (na

Zezwala się na okres przejściowy w dostosowaniu konstrukcji budynków, tak by spełniały wymogi chowu zwierząt określone w niniejszych kryteriach.

Bydło mleczne i karmiące krowy muszą mieć latem dostęp do

remont stada), ma takie same wymagania, jeżeli chodzi o swobodę poruszania się. Zabronionym jest całoroczne utrzymywanie na uwięzi zarówno młodego bydła na remont stada, jak i [bydła] na opas. Podczas wycieleń należy zapewnić krowom swobodę ruchu. Podczas renowacji należy wyposażyć oborę w boks/kojec porodowy. W gospodarstwach, w których dostęp do pastwisk lub wybiegów na świeżym powietrzu nie jest możliwy z uwagi na położenie we wsi lub [dużą] odległość pól, albo z innych praktycznych przyczyn, dopuszcza się odstępstwa.

(Wyjątek 9: Patrz załącznik nr 7)

Typ obory oraz jej wewnętrzny rozkład i wyposażenie muszą spełniać następujące wymogi:

- powierzchnie wyznaczone [do spania] dla bydła mają być właściwie wyścielone.
- podłogi listwowe (listwy zajmujące > 50% powierzchni) są zabronione, a listwowa część podłogi nie może być uważana za miejsce wypoczynku.
- tresery dla bydła są niedozwolone.
- należy zapewnić wystarczającą powierzchnię oraz sposób utrzymania stada, by umożliwić [zwierzętom realizację] wzorów zachowań społecznych oraz niezakłócone pobieranie pokarmów.

W oborze musi być, co najmniej tyle stanowisk przy korytach oraz miejsc do spoczynku, ile jest zwierząt. W oborach, gdzie stosuje się system żywienia „do woli”, może być mniejsza ilość automatów żywieniowych.

Cielętom tak wcześnie jak jest to możliwe, należy zapewnić kontakt pomiędzy sobą. Cielęta mają być odchowywane w grupach od drugiego tygodnia [życia], jeśli jest wystarczająca liczba zwierząt w takim samym wieku. Przetrzywanie zwierząt w klatkach jest dozwolone tylko w pierwszym tygodniu [życia].

Dekornizacja zwierząt oraz utrzymywanie w gospodarstwie zwierząt pozbawionych rogów są niedozwolone. W dobrze uzasadnionych przypadkach właściwa organizacja [Demeter] może zaakceptować odstępstwo [od powyższego wymogu]. [Odstępstwo to] podlega weryfikacji co rok.

(Wyjątek 11: Patrz załącznik nr 7)

5.4.2 Chów owiec, kóz i koni

[Generalnie] wymogi stawiane [chowowi] bydła dotyczą również owiec, kóz i koni. Dodatkowo w przypadku owiec, zabiegi takie jak kastracja, mocowanie elastycznych taśm do ogonów oraz skracanie ogonów, nie mogą być stosowane rutynowo w gospodarstwach biodynamicznych. Niektóre z tych zabiegów mogą zostać zatwierdzone przez właściwą organizację [Demeter], o ile ich celem jest poprawa stanu zdrowia, dobrostanu lub higieny owiec. Tego typu zabiegi muszą być wykonane w najkorzystniejszym wieku zwierząt przez wykwalifikowany personel, a przy tym wszelkie cierpienie zwierząt należy ograniczyć do minimum.

pastwisk lub całoroczny dostęp do wybiegów na wolnym powietrzu.

Kojce do wypoczynku dla bydła muszą być odpowiednio wyścielone. Wyłącznie listwowe podłogi są niedozwolone. Tresery dla bydła są zabronione.

Cielęta od drugiego tygodnia życia mają być chowane w grupach.

Dekornizacja zwierząt i utrzymywanie zwierząt pozbawionych rogów w gospodarstwie są zabronione.

5.4.3 Chów trzody chlewnej

Kojce do leżenia [spania] należy wyścielić słomą lub inną ściółką organiczną. Niedozwolone jest stosowanie całkowicie listwowych podłóg (> 50% powierzchni) oraz sposób utrzymania zakładający wiązanie zwierząt. Jeśli jest to tylko możliwe należy [świniom] zapewnić dostęp do wybiegów na wolnym powietrzu z możliwością rycia.

(Wyjątek 10: Patrz załącznik nr 7)

Maciory mogą być zamykane na okres oproszeń na krótki czas, co najwyżej 14 dni. Macior [w chlewni] nie wolno wiązać. Maciory muszą mieć dostęp do wybiegów na wolnym powietrzu, jeśli tylko pozwalają na to miejscowe warunki. Lochy luźne (jałowe), lochy w początkowym etapie ciąży, a także loszki mają być utrzymywane w grupach.

Dla odsadzonych prosiąt nie są dozwolone kojce o podłodze z wąskich listew, jak również baterie. Obcinanie kłów oraz inne prewencyjne zabiegi piłowania zębów nie są dozwolone, podobnie jak obcinanie ogonów i uszu.

Kolczykowanie tarcz nosowych świń, które nie pozwala im na rycie, jest zabronione.

5.4.4 Chów drobiu

Drób wymaga prowadzenia chowu w sposób umożliwiający przejawianie, na ile jest to tylko możliwe, naturalnych wzorców zachowań, jak np. grzebanie, siadanie na grzędach, przebywanie w stadzie.

Drobiu nie wolno trzymać na perforowanych siatkach ani w klatkach.

Co najmniej 1/3 powierzchni podłogi w kurniku musi być pełna bez konstrukcji listwowej lub kratowej, a przy tym musi być wyścielona słomą, wiórami drzewnymi lub piaskiem. W kurnikach dla kur niosek należy wydzielić miejsce na gromadzenie odchodów. Najlepiej jest też nad miejscem przeznaczonym na gromadzenie odchodów umieścić grzędę z zaokrąglonymi¹ szczeblami.

Otwory wejściowe/wyjściowe kurnika muszą mieć odpowiednią wysokość dla danego gatunku ptaków i muszą mieć długość co najmniej 4 m na każde 100 m² powierzchni podłogi kurnika. Właściwa organizacja Demeter może wyrazić zgodę na pewne odstępstwa. Natomiast jednostce kontrolnej należy przedłożyć plan przestawiania [odnośnie pełnego spełnienia kryteriów w w/w kwestiach]. Zwierzętom należy zapewnić wystarczającą ilość łatwo dostępnych poidel i karmideł.

Ze względów higienicznych pomiędzy kolejnymi wstawieniami chowanego drobiu, budynki muszą zostać opróżnione, wymyte i zdezynfekowane.

Jeżeli pozwalają na to warunki klimatyczne musimy zapewnić drobiowi dostęp do wybiegów na zewnątrz. Wybiegi te powinny

Kojce do wypoczynku należy wyścielić ściółką organiczną. Wyłącznie listwowe podłogi są niedozwolone.

Jeśli to tylko możliwe należy zapewnić dostęp do wybiegów na wolnym powietrzu.

System klatkowy jest zabroniony.

W chowie podłogowym co najmniej 1/3 powierzchni podłogi musi być dostępna do grzebania.

Dla młodych ptaków oraz kur niosek wymagane są wybiegi na wolnym powietrzu.

¹ Kwadratowe szczeble mogą ranić pazury

być porośnięte roślinnością, mogą być też częściowo zadaszone. W celu ochrony ptaków przed niekorzystnymi warunkami pogodowymi oraz drapieżnikami, wybiegi należy zabezpieczyć, najlepiej w postaci naturalnych osłon, jak np. krzewów i drzew. W przypadku kur niosek możliwe jest uzyskanie odstępstw. Wówczas należy jednak przedłożyć jednostce kontrolnej plan przestawiania/dostosowania.

(Wyjątek 12: Patrz załącznik nr 7)

Główna część wybiegu musi być porośnięta trawą. Stan taki można zapewnić poprzez rotację wybiegów, zachowanie okresów dla odrostu trawy lub przez podsiew. Wybieg musi być obsadzony drzewami lub krzewami, albo zostać wyposażony w innego rodzaju schronienie dla ptaków.

Ptactwo wodne musi mieć dostęp do strumienia, jeziora lub stawu. Jeżeli pozwalają na to warunki klimatyczne, drobiowi mięsnemu oraz drobiowi na remont stada, należy zapewnić wybiegi stosownie do ich stadium rozwojowego. Możliwe jest w tym względzie uzyskanie odstępstw ze strony jednostki kontrolnej. W takim przypadku przedłożyć właściwej organizacji Demeter.

(Wyjątek 12: Patrz załącznik nr 7)

Jajka muszą być znoszone w gniazdach. Należy zapewnić wystarczającą liczbę gniazd.

Kurnik w ciągu dnia musi mieć naturalne oświetlenie. Sztuczne oświetlenie musi być wyłączone w sposób ciągły, na co najmniej 8-godzin w ciągu nocy.

Skracanie dziobów jest zabronione.

5.5 Żywnienie

Pasze muszą być odpowiednio dobrane do gatunku zwierząt, ich wieku oraz potrzeb fizjologicznych. Należy również zwrócić uwagę na dostarczenie wystarczającej ilości związków mineralnych. Niezbędne minerały oraz pierwiastki śladowe, w takim stopniu, w jakim jest to możliwe, powinny być naturalnego pochodzenia (zioła, pasze zielone itd.).

Podstawą żywienia zwierząt są pasze produkowane w gospodarstwie. Co najmniej 50% pasz (s.m. – suchej masy), musi pochodzić z własnego gospodarstwa, lub z innego współpracującego gospodarstwa Demeter.

(Wyjątek 14: Patrz załącznik nr 7)

Każde gospodarstwo powinno dążyć do samowystarczalności. Pasze treściwe winny składać się głównie ze zbóż i z roślin strączkowych. Skarmianie produktów ubocznych pochodzących z ekstrakcji przemysłowej jest zabronione.

Antybiotyki, leki sulfonamidowi, kokcydiostatyki, hormony, produkty syntezy chemii organicznej oraz farmaceutyki jako dodatki do pasz są zabronione. Wyizolowane aminokwasy,

Inne gatunki drobiu muszą mieć dostęp do wybiegów na wolnym powietrzu, a ptactwo wodne również dostęp do wód otwartych.

Należy zapewnić gniazda do znoszenia jaj.

Nocą musimy zapewnić co najmniej 8-godzinny okres ciemności.

Skracanie dziobów jest zabronione.

Podstawą właściwego żywienia zwierząt utrzymywanych w gospodarstwie są pasze własne.

Skarmianie [przemysłowych] produktów ubocznych jest zabronione.

Stosowanie dodatków paszowych podlega ograniczeniom.

stymulatory wzrostu, stymulatory wydajności (antybiotyki dodawane do pasz i stymulatory) oraz syntetyczne dodatki paszowe (z wyjątkiem witamin) są niedozwolone.

5.5.1 Pasje sprowadzone oraz pasze wyprodukowane w okresie przestawiania

Jeżeli już mamy sprowadzić pasze do gospodarstwa, należy zwrócić szczególną uwagę na jakość, by odpowiadała [wymogom] produkcyjnym Demeter. O ile jest to tylko możliwe, sprowadzone pasze powinny pochodzić z produkcji [spełniającej wymogi] Demeter.

Można sprowadzać pasze z produkcji Demeter.

- Co najmniej 2/3 rocznego zapotrzebowania na pasze wyrażonego w s.m. (sucha masa) musi pochodzić z produkcji Demeter.

Co najmniej 2/3 rocznego zapotrzebowania na pasze ma pochodzić ze źródeł Demeter.

- W odniesieniu do dziennych porcji paszy:

Pasje z certyfikatem Demeter w okresie przestawiania pochodzące spoza gospodarstwa albo z własnej produkcji rolnej (drugi rok przestawiania i powyżej) mogą być podawane maksymalnie do 50% suchej masy paszy w porcji.

- Pasze z własnej produkcji rolnej, która znajduje się w pierwszym roku przestawiania na Demeter, mogą być stosowane maksymalnie do 20% suchej masy paszy w porcji.
- Pasze ekologiczne mogą stanowić maksymalnie do 20% suchej masy paszy w porcji.
- W okresie przejściowym, dopóki pasze Demeter nie będą szerzej dostępne, ograniczenie dotyczące paszy ekologicznej można zwiększyć do 50% suchej masy paszy, jeśli uzyska się pozwolenie od właściwej organizacji [Demeter].

(Wyjątek 13: Patrz załącznik nr 7)

- Pasze z certyfikatem Demeter w okresie przestawiania, pasze z własnego gospodarstwa w pierwszym roku przestawiania na Demeter i pasze ekologiczne nie mogą przekraczać łącznie 50% suchej masy paszy w porcji.

- W odniesieniu do wypasu (wyłącznie) przeliczonego na rok:

- Zwierzęta mogą być wypasane na terenach z certyfikatem Demeter w okresie przestawiania (drugi rok przestawiania i powyżej), który jest częścią gospodarstwa, maksymalnie do 30% okresu wypasu dla określonego zwierzęcia i w przeliczeniu na rok.
- Zwierzęta mogą być wypasane na terenie w pierwszym roku przestawiania na Demeter, który jest częścią gospodarstwa maksymalnie do 20% okresu wypasu dla określonego zwierzęcia i w przeliczeniu na rok.
- Wypasanie zwierząt na terenach w okresie przestawiania [na Demeter] (rok pierwszy, drugi i powyżej) jest ograniczone do maksymalnie 30% okresu wypasu dla określonych zwierząt w przeliczeniu na rok.
- Wypasanie zwierząt na terenach w okresie przestawiania na Demeter (rok pierwszy, drugi i powyżej) jest

ograniczone do młodych zwierząt, zasuszonych krów i owiec. Krowy i owce w okresie mlecznym, zwierzęta w okresie 3-miesięcznego opasu końcowego, noski muszą być wypasane na całkowicie przestawionych terenach certyfikowanych Demeter.

(Wyjątek 13: Patrz załącznik nr 7)

Nie wolno kupować paszy konwencjonalnej.

Każdorazowy zakup paszy, preparatów paszowych, mineralnych i witaminowych dodatków paszowych oraz substancji ułatwiających kiszzenie kiszonek, musi zostać odnotowany zgodnie ze wskazówkami Demeter. W ten sam sposób należy sprawdzić, czy nie ma żadnych składników zawierających GMO lub ich pochodnych. Dokument potwierdzający niedostępność [pasz] ze źródeł biodynamicznych musi być włączony do rok rocznego procesu certyfikacji. Dla każdej sprowadzonej [partii] musi być dostarczona dokumentacja wskazująca pochodzenie, przeznaczenie oraz ilość zużytej paszy.

5.5.2 Żywienie krów mlecznych, owiec, kóz i koni

W okresie całego roku pasza musi być odpowiednia [dla danego gatunku zwierząt] oraz zawierać wysoki udział włókna (zielonek, np. zielonki pastwiskowej, siana, kiszonki), wynoszący co najmniej 60% s.m. Większość pasz letnich muszą stanowić zielonki, najlepiej pobrane [przez zwierzęta] podczas wypasu.

W okresie zimy zwierzęta powinny dostawać jak najwięcej siana (krowy 3 kg na sztukę dziennie, małe przeżuwacze odpowiednio mniej). Jeśli warunki klimatyczne nie pozwolą na zebranie dobrej jakości siana, Demeter International lub właściwa lokalna organizacja Demeter, mogą udzielić odstępstwa zezwalając na skarmianie, jako substytutu, kiszonki z traw (koniczyn) skoszonych po rozpoczęciu kwitnienia.

Podstawowa dawka paszy nie może w okresie całego roku składać się wyłącznie z kiszonki.

Dopuszczalna ilość pasz sprowadzona z certyfikowanej produkcji ekologicznej jest ograniczona do 20% (wyliczonej na podstawie rocznego zużycia s.m.). Pasze pochodzenia zwierzęcego są wykluczone. Ograniczenie to nie dotyczy mleka i produktów mlecznych.

W przypadku gospodarstw czysto pasterskich, których uprawa zbóż jest ze względów klimatycznych praktycznie niemożliwa, jak również w przypadku bardzo słabych [gleb] i skrajnych środowisk, właściwa organizacja [Demeter] może udzielić odstępstw, w zakresie dozwolonej ilości sprowadzonych pasz, pod warunkiem udokumentowania przyczyn.

(Wyjątek 14: Patrz załącznik nr 7)

5.5.3 Żywienie bydła mięsnego

Dawka pokarmowa dla przeżuwaczy musi być odpowiednio dobrana. O każdej porze roku, co najmniej 60% dawki musi

Zasady sprowadzania dozwolonych pasz unormowano w załączniku drugim i trzecim.

Udział pasz objętościowych w dawce pokarmowej powinien być jak największy.

Niedozwolone jest żywienie wyłącznie kiszonkami.

Mleko i produkty mleczne są jedynymi dozwolonymi paszami pochodzenia zwierzęcego.

Nie wolno sprowadzić więcej niż 20% pasz. Pasze konwencjonalne są wykluczone (patrz załącznik 2).

składać się z paszy objętościowej, np. z sianokiszonki lub słomy paszowej. Kiszonka może stanowić większość dawki żywieniowej, ale żywienie letnie musi obejmować świeżą zielonkę.

5.5.4 Żywienie cieląt na odnowę stada, cieląt na opas, źrebiąt, owieczek i kózek

[W żywieniu w/w gatunków zwierząt] mogą być wykorzystane następujące pasze, najlepiej z własnego gospodarstwa: mleko, o ile jest to możliwe matki, pasze objętościowe, gniecione ziarna zbóż. Cielęta i źrebięta powinny dostawać mleko przez okres, co najmniej 3-miesiące, owce i kozy - 45 dni. Opasanie zwierząt wyłącznie na mleku, bez dodatku pasz objętościowych, jest zabronione.

Karmienie wyłącznie mlekiem jest zabronione.

Zabrania się skarmiania przeżuwaczy paszami pochodzenia zwierzęcego – z wyjątkiem mleka i produktów mlecznych.

Mleko i produkty mleczne są jedynymi dozwolonymi paszami pochodzenia zwierzęcego.

Gospodarstwa, które nie mają własnego mleka muszą odchowwać sprowadzone cielęta na mleku z certyfikowanych gospodarstw ekologicznych lub zakupywać już odsadzone zwierzęta z takich gospodarstw.

Zwierzęta odchowane w myśl powyższych zasad mogą być sprzedane pod marką Demeter nie wcześniej niż po upływie 6-miesiące od odstawienia. [Dodatkowym] warunkiem jest, aby były one w tym czasie żywione oraz chowane zgodnie z kryteriami [Demeter].

5.5.5 Zwierzęta z chowu nomadycznego oraz letniego wypasu na nieużytkach

Mięso ze zwierząt z chowu nomadycznego może być sprzedawane jako [produkt] Demeter, jeśli 2/3 pasz pochodzi z własnej produkcji, a gospodarstwo posiada certyfikat Demeter. Reszta [pasz] może pochodzić z ekstensywnie użytkowanych powierzchni, włączając w to obszary chronionej przyrody, na których nie stosowano żadnych nawozów syntetycznych ani chemicznych środków ochrony roślin. [Ponadto] nałożony jest obowiązek prowadzenia dziennika wypasu.

Żywienie zwierząt utrzymywanych systemem nomadycznym, musi spełniać te same zasady jak zwierząt chowanych w gospodarstwach.

5.5.6 Zwierzęta w gościnie

Zwierzęta pochodzące z systemu konwencjonalnego mogą być utrzymywane na pastwiskach Demeter, pod warunkiem, że w tym samym czasie nie przebywają tam żadne zwierzęta Demeter. [W takim przypadku] wymagane jest uzyskanie pozwolenia na odstępowanie od właściwej organizacji [Demeter].

Konwencjonalne zwierzęta w gościnie mogą przebywać na pastwiskach [Demeter], wówczas gdy nie ma na nich zwierząt Demeter.

(Wyjątek 15: Patrz załącznik nr 7)

5.5.7 Pastwiska wspólnotowe

Zwierzęta z gospodarstw Demeter mogą być utrzymywane na pastwiskach wspólnotowych, o ile pastwiska te nie były prowadzone metodą konwencjonalną przez co najmniej 3 lata. [Dodatkowym warunkiem jest] by „konwencjonalne” zwierzęta pochodziły z gospodarstw ekstensywnych. Mleko i inne produkty

Warunkiem sprzedaży pod marką Demeter jest oddzielne utrzymywanie zwierząt konwencjonalnych.

pochodzące od tych zwierząt mogą być sprzedawane jako [produkty] Demeter, jeżeli zwierzęta te są utrzymywane oddzielnie [od konwencjonalnych]. Wymagane jest odstępstwo na [w/w wypas] od właściwej organizacji [Demeter].

(Wyjątek 16: Patrz załącznik nr 7)

5.5.8 Żywienie trzody chlewnej

Należy dążyć do produkowania w danym gospodarstwie wszystkich pasz potrzebnych świniom. Świniom powinno się codziennie podawać pasze objętościowe lub, o ile jest to możliwe, pasze o dużej zawartości wody (np. zielonki, buraki).

Świniom należy codziennie podawać w dawce żywieniowej soczyste pasze objętościowe.

W kwestii składu dawek żywieniowych patrz p. 5.5.1.

- Wszelkie pasze sprowadzone z produkcji konwencjonalnej są zabronione.

Dawka dzienna nie może zawierać pasz konwencjonalnych.

- Całkowita ilość sprowadzonych pasz, włączając pasze w jakości biodynamicznej, jest ograniczona do 50% (s.m.), co dotyczy gospodarstw, w których utrzymuje się więcej świń niż 5 SD.

- Jeżeli nieosiągalne są pasze w jakości Demeter, wówczas właściwa organizacja [Demeter] może zezwolić na zakup certyfikowanej paszy w jakości ekologicznej dla świń, w ilości do 50%. Nieosiągalność paszy w jakości Demeter musi zostać udowodniona.

Pasza z pierwszego roku przestawiania może być skarmiana w ilości do 10% przeciętnej dawki.

- Pasza własnej produkcji w pierwszym roku przestawiania, o statusie „w okresie przestawiania na rolnictwo ekologiczne, ale jeszcze niecertyfikowana”, może być podana zwierzętom w ilości do 10% uśrednionej dawki. Ten przepis ma zastosowanie ograniczone do nowo nabytych obszarów w certyfikowanych gospodarstwach Demeter.

5.5.9 Żywienie drobiu

Wymogi żywieniowe specyficzne dla danego gatunku [drobiu] muszą być przestrzegane.

Drób powinien dostawać paszę objętościową codziennie. Idealnie byłoby, gdyby ta pasza pochodziła z wybiegów. Kury muszą dostać część swojej dziennej dawki w postaci całego ziarna, rozrzuconego na podłogę kurnika lub na wybieg. Pasza musi zawierać co najmniej 65% zbóż.

Ptactwu wodnemu należy zapewnić mokrą karmę jako podstawę racji żywieniowej. Właściwa organizacja [Demeter] może zezwolić na zakup certyfikowanej paszy w jakości ekologicznej dla drobiu w ilości do 50%, o ile w ogóle nie osiągalna jest pasza w jakości Demeter. Nieosiągalność [paszy w jakości Demeter] musi zostać udowodniona.

Pasza z pierwszego roku przestawiania może być skarmiana w ilości do 10% przeciętnej dawki dziennej.

Pasza własnej produkcji pozyskana w 1 roku przestawiania o statusie „w okresie przestawiania na rolnictwo ekologiczne, ale jeszcze niecertyfikowana”, może być spasana w ilości do 10% przeciętnej dawki. Ten przepis ma zastosowanie ograniczone do nowo nabytych obszarów certyfikowanych gospodarstw Demeter. Właściwa organizacja [Demeter] może udzielić odstępstwa na zakup konwencjonalnych surowców paszowych w ilości do max.

15% (s.m.), (od dnia 31.12.2007 r. max 10%). [Takie surowce paszowe] mogą być podawane indyczętom przeznaczonym na tucz do 10 tygodnia życia.

(Wyjątek 17: Patrz załącznik nr 7)

Nie zezwala się na [stosowanie] żadnych innych pasz konwencjonalnych.

5.6 Wyląg i identyfikacja

5.6.1 Wyląg

Ptaki powinny być wyklute i chowane w certyfikowanym gospodarstwie biodynamicznym, jeśli to możliwe stanowiąc część stale utrzymywanego stada. Pisklęta powinny wykluwać się w następstwie naturalnego wysiadywania jaj.

Zasadą metody biodynamicznej jest utrzymywanie samców w gospodarstwie, stąd też ich obecność jest wysoce zalecana. Sztuczne zapłodnienie nie może w pełni zastąpić znaczenia samca w stadzie, dlatego też jego utrzymywanie jest zalecane. Niedozwolonym jest hodowla zwierząt z zastosowaniem technik manipulacji genetycznej lub biotechnologii (transfer zarodków, rozdział spermy w celu determinacji płci).

Transfer zarodków i manipulacje genetyczne są zabronione.

5.6.2 Identyfikacja zwierząt i księga gospodarstwa

Wszystkie zwierzęta chowane w gospodarstwie oraz sprowadzone [do gospodarstwa], muszą być jednoznacznie i trwale oznakowane. [Można to przeprowadzić] poprzez kolczykowanie (bądź inne symbole uszne) lub w inny sposób. W przypadku drobiu i innych małych zwierząt właściwą jest identyfikacja grupowa. [Wraz ze] sprowadzeniem zwierząt musimy pozyskać dokument poświadczający ich pochodzenie. [Dokument taki] musi umożliwić stwierdzenie skąd [z jakiego gospodarstwa] dane zwierzęta zostały sprowadzone oraz kim byli ich rodzice.

Należy prowadzić dziennik chowu zwierząt (patrz rozdział 5.8 „Zastosowanie środków medycyny weterynaryjnej w leczeniu zwierząt”), który umożliwi odtworzenie [drogi życiowej zwierząt] od narodzin do sprzedaży. Inne dokumenty, które zawierają takie same informacje (np. księga stada) mogą zastąpić dziennik chowu.

Dziennik chowu zwierząt lub równoważny system gromadzenia danych musi dokumentować całość przepływu zwierząt do i z gospodarstwa, jak również umożliwiać dokładną identyfikację i dane odnośnie pochodzenia poszczególnych osobników.

5.7 Pochodzenie, sprowadzanie i sprzedaż zwierząt

A) Zwierzęta sprowadzone w celu hodowli i powiększenia stada powinny najlepiej pochodzić z certyfikowanych gospodarstw biodynamicznych. Tylko wówczas, gdy [takie

Zwierzęta konwencjonalne mogą być sprowadzone tylko

zwierzęta] są nieosiągalne można sprowadzić zwierzęta z certyfikatem gospodarstwa ekologicznego. [Natomiast wówczas], gdy nieosiągalne są również zwierzęta z certyfikatem gospodarstw ekologicznych, jednostka certyfikująca Demeter może zezwolić na sprowadzenie zwierząt z gospodarstw konwencjonalnych (max. do 40% wielkości stada), ale tylko w niżej wymienionych przypadkach:

- rzadkich ras
 - potrzeby powiększenia stada
 - gdy gospodarstwo dzierżawi ziemię wraz ze zwierzętami
 - w przypadku samców (w celach hodowlanych)
 - zmiany rasy
 - gdy rozwijamy nową specjalizację w chowie zwierząt
- (Wyjątek 18: Patrz załącznik 7)

Jeżeli zwierzęta sprowadzono z gospodarstwa z certyfikatem ekologicznym, wówczas można [zwierzęta te] sprzedać pod marką **Demeter**, po pewnym okresie chowu i żywienia zgodnie z niniejszymi kryteriami (szczegóły w tabelach).

Zwierzęta, które sprowadzono z gospodarstw konwencjonalnych, lub, które urodziły się [w danym gospodarstwie] przed rozpoczęciem okresu przestawiania, z wyjątkiem kóz i świń przeznaczonych do rozrodu, nie mogą być sprzedawane pod marką **Demeter**.

B) Zwierzęta sprowadzone na opas powinny pochodzić wyłącznie z gospodarstw Demeter, a w przypadku ich nieosiągalności mogą pochodzić z certyfikowanych gospodarstw ekologicznych. Drobni rolnicy, którzy utrzymują kilka zwierząt na spożycie własne, jako [działalność] towarzyszącą ich głównej produkcji, którą jest uprawa roślin, mogą sprowadzać zwierzęta konwencjonalne wyłącznie na taki cel. Dozwolone jest to wówczas, gdy nieosiągalne są młode certyfikowane zwierzęta ani z gospodarstw biodynamicznych ani ekologicznych. Na tyle, na ile jest to możliwe, zwierzęta te należy utrzymywać i żywić w zgodzie z kryteriami Demeter. Zabroniona jest sprzedaż takich zwierząt pod marką **Demeter**.

5.7.1 Mleko, krowy mleczne i cielęta

Mleko może być sprzedawane pod marką „w okresie przestawiania na **Demeter**”, jeśli krowy mleczne są żywione na terenie gospodarstwa, które posiada taki właśnie status certyfikacji.

W przypadku, gdy wnioskodawca nie spełnia kryteriów marki „w okresie przestawiania na **Demeter**”, wówczas takie oznakowanie może być zastosowane najwcześniej po upływie 18-stu miesięcy od zaistniałego incydentu*.

Pełny certyfikat na mleko Demeter przysługuje, gdy pasza pochodzi z terenów mających certyfikat Demeter (patrz rozdział 5.5.1).

Jeśli sprowadzamy pojedyncze krowy mleczne pochodzenia konwencjonalnego, ich mleko może być sprzedawane pod marką **Demeter** lub „w okresie przestawiania na **Demeter**”, w

wówczas, gdy zatwierdzono stosowne odstępstwo.

Zwierzęta sprowadzone z gospodarstw konwencjonalnych nie mogą być sprzedawane pod marką Demeter.

Na opas można sprowadzać wyłącznie zwierzęta pochodzące z [gospodarstw] biodynamicznych lub ekologicznych.

Mleko: Możliwość znakowania jest uzależniona od statusu certyfikacji stosowanych pasz.

Mleko ze sprowadzonych konwencjonalnych krów mlecznych może być

zależności od statusu certyfikacji pasz, po 6-ściu miesiącach żywienia i chowu w zgodzie z niniejszymi kryteriami.

sprzedawane jako Demeter po upływie 6-miesięcy.

Zwierzęta sprowadzone w celach rozplodowych pochodzące z certyfikowanych gospodarstw ekologicznych, mogą być sprzedawane pod marką **Demeter** po 12-stu miesięcznym okresie żywienia i chowu zgodnie z niniejszymi kryteriami. Najlepiej by było, gdyby cielęta przeznaczone na krowy mamki sprowadzane były z gospodarstw Demeter. Jeżeli nie jest to możliwe, wówczas muszą one pochodzić z certyfikowanych gospodarstw biologicznych.

Cielęta do rozplodu, które pochodzą z chowu konwencjonalnego, mogą być sprowadzone jedynie w drodze wyjątku, który musi zostać zatwierdzony przez właściwą organizację [Demeter].

(Wyjątek 18: Patrz załącznik 7)

* Np. zastosowania niedozwolonego środka produkcji

5.7.2 Cielęta mięsne na opas

Sprowadzone na opas cielęta z gospodarstw ekologicznych muszą być żywione i chowane przez co najmniej 2/3 długości ich życia wg niniejszych kryteriów, jeśli mają być sprzedane pod marką **Demeter**. Bydło, które urodziło się w danym gospodarstwie przed rozpoczęciem przestawiania, albo które sprowadzono z produkcji konwencjonalnej, nie może być sprzedane ani pod marką **Demeter**, ani pod marką „w okresie przestawiania na **Demeter**”.

ZNAKOWANIE PRODUKTÓW POCHODZĄCYCH OD ZWIERZĄT SPROWADZONYCH Z GOSPODARSTW EKOLOGICZNYCH LUB KONWENCJONALNYCH

Produkt na sprzedaż	Status sprowadzanych zwierząt	Żywienie i chów wg niniejszych kryteriów	Znakowanie sprzedawanych produktów
Bydło			
Mleko	Ekologiczne	-	Demeter
Mleko	Konwencjonalne	6 miesięcy	Demeter
Wołowina z bydła opasowego	Ekologiczne	Co najmniej 2/3 długości życia.	Demeter
Wołowina z bydła do rozrodu	Konwencjonalne	-	Zakaz sprzedaży pod marką Demeter lub „w okresie przestawiania na Demeter ”
Wołowina z bydła do rozrodu	Ekologiczne	Co najmniej 12-miesięcy	Demeter

5.7.3 Owce i kozy

Status sprowadzonych zwierząt opisano w rozdziale 5.7. (drugi paragraf).

Mleko od sprowadzonych zwierząt konwencjonalnych przeznaczonych do rozrodu, może być sprzedawane pod marką Demeter po upływie 6-ciu miesięcy.

Mięso ze sprowadzonych zwierząt konwencjonalnych może być sprzedawane pod marką „w okresie przestawiania na **Demeter**” po upływie 6-ciu miesięcy. Mięso kóz ze sprowadzonych zwierząt

6-miesięczny okres przestawiania zanim mleko od sprowadzonych zwierząt konwencjonalnych będzie można sprzedawać pod marką Demeter.

konwencjonalnych może być sprzedawane pod marką **Demeter** po upływie 1 roku.

ZNAKOWANIE PRODUKTÓW POCHODZĄCYCH OD ZWIERZĄT SPROWADZONYCH Z GOSPODARSTW EKOLOGICZNYCH LUB KONWENCJONALNYCH

Produkt na sprzedaż Owce i kozy	Status sprowadzanych zwierząt	Żywienie i chów wg niniejszych kryteriów	Znakowanie sprzedawanych produktów
Mleko	Ekologiczne	-	Demeter
Mleko	Konwencjonalne	6 miesięcy	Demeter
Mięso	Ekologiczne	Co najmniej 6-miesiący.	Demeter
Mięso	Konwencjonalne	Od 6 do 12 miesięcy.	W okresie przestawiania na Demeter
Mięso (wyłącznie kozie)	Konwencjonalne	Ponad 12-miesiący	Demeter

5.7.4 Świnie

Status sprowadzonych zwierząt opisany w rozdziale 5.7. ogranicza zakup do młodych loszek do rozrodu, a także ograniczają go jeszcze inne wymogi podstawowe.

Sprowadzane prosięta najlepiej powinny pochodzić z gospodarstw Demeter. Jeśli zwierzęta o takim pochodzeniu są nieosiągalne, wówczas można pozyskać zwierzęta z certyfikatem gospodarstw ekologicznych.

Prosięta na opas mogą pochodzić wyłącznie z certyfikowanych gospodarstw Demeter.

Prosięta pochodzenia konwencjonalnego można sprowadzać tylko wówczas, gdy nieosiągalne są zwierzęta pochodzące z gospodarstw ekologicznych, a ponadto pod warunkiem uzyskania odstępstwa zatwierdzonego przez właściwą organizację [Demeter].

(Wyjątek 19: Patrz załącznik 7)

Świeżo odsadzone prosięta z produkcji konwencjonalnej o wadze poniżej 25 kg, mogą być sprowadzone w celu założenia nowego stada. Świnie wyrosłe z takich prosiąt mogą być sprzedane z oznakowaniem „w okresie przestawiania na Demeter (lub Biodyn)” w elementach (poćwiartowane tusze), pod warunkiem że były żywione i chowane zgodnie z niniejszymi kryteriami przez co najmniej 6-miesiący. Prosięta muszą mieć masę poniżej 25 kg, tzn. muszą być sprowadzone bezpośrednio po odsadzeniu.

Można sprowadzać wyłącznie prosięta utrzymywane na ściółce oraz takie, którym nie obcięto ogonów.

ZNAKOWANIE PRODUKTÓW POCHODZĄCYCH OD ZWIERZĄT SPROWADZONYCH Z GOSPODARSTW EKOLOGICZNYCH LUB KONWENCJONALNYCH

Produkt na sprzedaż Świnie	Status sprowadzanych zwierząt	Wiek sprowadzonych zwierząt	Żywienie i chów wg niniejszych kryteriów	Znakowanie sprzedawanych produktów
Mięso	Ekologiczne	-	Co najmniej 2/3	Demeter

Sprowadzanie konwencjonalnych prosiąt wówczas, gdy prosięta Demeter lub ekologiczne są nieosiągalne, wymaga zatwierdzonego odstępstwa. Do tuczu można sprowadzać wyłącznie prosięta pochodzenia Demeter lub ekologicznego.

Świnie pochodzenia konwencjonalnego mogą być sprzedawane pod marką „w okresie przestawiania na Demeter” po 6-miesięcznym okresie żywienia i chowu wg niniejszych kryteriów.

			długości życia.	
Mięso	Konwencjonalne	Prosięta do 25kg bezpośrednio po odsadzeniu.	Co najmniej 6-miesiący.	W okresie przestawiania na Demeter
Mięso	Konwencjonalne (zwierzęta do rozrodu)	-	Co najmniej 2 lata.	Demeter

5.7.5 Drób

Można sprowadzać pisklęta 1-dniówki. Status [sprowadzonych] ptaków opisano w rozdziale 5.7. (drugi paragraf). Nie jest możliwy zakup [odchowanych] konwencjonalnych piskląt. Jajka od sprowadzonych [odchowanych] piskląt z gospodarstw ekologicznych, mogą być sprzedawane pod marką **Demeter**, jeżeli są żywione i utrzymywane w myśl zasad niniejszych kryteriów.

Sprzedaj jaj pod marką Demeter pod warunkiem żywienia i chowu wg niniejszych kryteriów.

Kogutki na mięso i inny drób mięsny, mogą być sprowadzone jako „pisklęta 1-dniówki”, tzn., że pisklęta muszą opuścić wylęgarnię nie później niż 3 dni po wylęgu. Przy sprowadzaniu piskląt obowiązuje kolejność opisana w rozdziale 5.7. Jeśli pisklęta pochodzące z produkcji ekologicznej nie są osiągalne, wówczas można sprowadzić pisklęta konwencjonalne. (Wyjątek 20: Patrz załącznik 7)

Kogutki mięsne pochodzenia konwencjonalnego mogą być sprowadzane w wieku do 3 dni.

Drób mięsny pochodzenia konwencjonalnego, który jest żywiony i utrzymywany w myśl niniejszych kryteriów, może być sprzedawany pod marką **Demeter**. Należy zachować minimalny wiek w chwili uboju.

Inne gatunki drobiu mięsnego muszą być młodsze niż 3 dniowe w chwili sprowadzenia.

(Patrz załącznik 8)

Należy dawać pierwszeństwo rasom wolno rosnącym.

Należy preferować rasy wolno rosnące.

ZNAKOWANIE PRODUKTÓW POCHODZĄCYCH OD ZWIERZĄT SPROWADZONYCH Z GOSPODARSTW EKOLOGICZNYCH LUB KONWENCJONALNYCH

Produkt na sprzedaż	Status sprowadzanych zwierząt	Wiek sprowadzonych zwierząt	Żywienie i chów wg niniejszych kryteriów	Znakowanie sprzedawanych produktów
Drób				
Jaja	Kurczęta ekologiczne	Co najwyżej 18 tygodni.	Ten sam status certyfikacji jak pasze.	Demeter/ w okresie przestawiania na Demeter
Mięso kogucików	Ekologiczne	Max. 3-dniówki	30 dni	Demeter
Mięso kogucików	Konwencjonalne, 1-dniówki	Max. 3-dniówki	Kury – 81 dni Koguciki – 150 dni	Demeter
Mięso innych gatunków drobiu	Konwencjonalne	Max. 3-dniówki	Od przybycia do uboju.	Demeter

5.7.6 Produkty pszczele

Zasady produkcji oraz warunki certyfikacji dla „miodu od pszczół chowanych według zasad Demeter” oraz innych produktów pszczelich, zostały określone w odrębnie opublikowanych kryteriach.

5.8 Weterynaryjne leczenie zwierząt

Zachowanie zdrowia zwierząt powinno być zapewnione przede wszystkim poprzez obserwację w trakcie chowu, [właściwy] rozród i żywienie oraz wybór odpowiedniej rasy. [Ponadto] ważnym jest stosowanie zabiegów profilaktycznych, w tym prowadzenie chowu w sposób dostosowany do rodzaju zwierząt. Jednakże, gdy [pomimo tego] wystąpią problemy zdrowotne, wówczas należy niezwłocznie podjąć terapię.

Pierwszeństwo w leczeniu należy dać metodą biologicznym, antropozoficznym, homeopatycznym oraz innym naturalnym środkom i sposobom leczenia. [Jeśli zajdzie konieczność stosowania] leków syntetycznych jak antybiotyków, to muszą być one stosowane albo przez lekarza weterynarii albo w myśl jego instrukcji.

Nie wolno więcej niż 3-krotnie leczyć zwierząt lekami alopacyjnymi lub antybiotykami (z wyjątkiem szczepień lub zabiegów odrobaczania). Zwierzęta mające zaledwie 1 rok użytkowania lub mniej, mogą być poddane leczeniu tylko jeden raz. Jeżeli leczenie zastosowano więcej niż 1-krotnie, wówczas należy je zbyć jako konwencjonalne.

[Natomiast po leczeniu] można powtórnie poddać zwierzę okresowi przestawiania.

Zabiegi rutynowe i profilaktyczne środkami niezaliczanymi do naturalnych (np. syntetyczne leki alopacyjne, antybiotyki, środki odrobaczające) są zabronione, chyba że są wymagane przepisami prawa. Wyjątkiem od powyższej reguły są przypadki endemicznego występowania pasożytów na danym obszarze, na którym zlokalizowane jest gospodarstwo. Środki odrobaczające mogą być podawane tylko w połączeniu z liczeniem jaj [pasożytów] w odchodach, by udowodnić obecność pasożytów, a także zapewnić odpowiedni, czysty [wolny od pasożytów] reżim wypasu.

Zabiegi hormonalne w celu synchronizowania rui, albo zwiększenia przyrostów masy mięśniowej, są zabronione.

Każdy zabieg zaordynowany pojedynczemu zwierzęciu lub całemu stadu, niezależnie od tego jakim on był, ma być szczegółowo odnotowany w dokumentacji gospodarstwa. Zapis musi stwierdzać, w odniesieniu do każdego z leczonych zwierząt, rodzaj terapii, metodę, użyty lek, okres karencji oraz datę zabiegu. Dokumentację należy przechowywać oraz udostępniać na żądanie.

Aplikując weterynaryjne leki alopacyjne, należy zachować podwojony okres karencji (w stosunku do wymaganego prawem),

W pierwszym rzędzie należy stosować naturalne metody leczenia.

Syntetyczne leki weterynaryjne, włączając antybiotyki, muszą być podawane przez lekarza weterynarii lub w myśl jego wskazówek. Nie wolno stosować antybiotyków jako terapii rutynowej lub profilaktycznej. Stosowanie środków odrobaczających tylko w połączeniu z badaniem kału oraz higieną wypasu pastwisk.

Leczenie hormonami w celu synchronizacji rui lub zwiększenia przyrostów zwierząt mięsnych jest zabronione.

Okres karencji należy podwoić.

a wówczas, gdy w ogóle nie przewidziano okresu karencji – co najmniej 48 godzin (z wyjątkiem przypadku negatywnego wyniku testu inhibicji bakterii wykonanego po zastosowaniu antybiotyków).

5.9 Transport i ubój zwierząt

Ubój zwierząt wymaga szczególnej staranności i uwagi. Trzeba mieć świadomość, że całe przetwórstwo mięsa rozpoczyna się z [chwilą] śmierci istoty żywej i jej duszy. Względy etyczne i moralne wymagają takiego traktowania zwierząt podczas transportu i uboju, by stres, strach, pragnienie i ból ograniczyć na ile jest to tylko możliwe. Długość transportu należy skracać na tyle, na ile jest to możliwe, dlatego też zwierzęta powinny być ubijane w regionie, w którym były chowane.

Zabronione jest popędzanie zwierząt elektrycznymi paralizatorami. Odległości przewozu winny być krótkie, o ile jest to możliwe nie dłuższe niż 200km.

5.10 Czyszczenie i dezynfekcja

Dozwolone środki [do czyszczenia i dezynfekcji] wymieniono w załączniku 9.

6 Wykluczenie organizmów genetycznie zmodyfikowanych i nanotechnologii

Zastosowanie genetycznie modyfikowanych organizmów (GMO) lub ich pochodnych jest zabronione. Wszystkie środki stosowane w certyfikowanej produkcji [biodynamicznej] muszą być uzyskane bez udziału GMO lub ich pochodnych. W szczególności paszom oraz materiałowi siewnemu pochodzenia konwencjonalnego muszą towarzyszyć deklaracje od dostawców, potwierdzające, że dany produkt jest wolny od GMO (patrz Załącznik 2).

Zastosowanie organizmów genetycznie zmodyfikowanych lub ich produktów jest zabronione.

Demeter International stosuje się do zasady ostrożności we wdrożeniu nanotechnologii i dlatego wyklucza ją całkowicie z rolnictwa biodynamicznego i ze wszystkich certyfikowanych produktów Demeter. Demeter International będzie monitorować rozwój nanotechnologii, a także stanowiska innych jednostek certyfikujących działających w rolnictwie ekologicznym i zweryfikuje tę politykę [wykluczenia nanotechnologii] w świetle nowo pojawiających się informacji.

7 Przystawianie – certyfikacja – umowa licencyjna

Przystawianie jest procesem przemiany obejmującym wiele kroków rozwojowych, przez które przechodzi gospodarstwo w drodze do nowego stanu równowagi.

7.1 Przystawianie i zarządzanie produkcją

Podstawowa wiedza rolnicza oraz umiejętności oparte na metodzie biodynamicznej, jej podstawy i zasady, są ważnymi warunkami wstępnymi pomyślnego gospodarowania. Członkostwo w regionalnym stowarzyszeniu biodynamicznym jest polecane jako możliwość wymiany myśli, wspólnej pracy i uzyskania [wzajemnego] wsparcia.

7.2 Przystawianie gospodarstwa

By przestawić gospodarstwo na biodynamiczne, należy sporządzić indywidualny zestaw wytycznych, wzór określający kierunki jego rozwoju. Postępując w myśl tych wskazań należy stworzyć plan przestawiania we współpracy z doradcami. Plan ten będzie obejmował opis pól należących do gospodarstwa (wielkość, rośliny uprawne), dokładny obraz organizmu gospodarstwa, plan płodozmianowy, plan nawozowy, opis celów w zakresie chowu zwierząt, jak również sposoby ograniczania wpływu zanieczyszczonego środowiska (np. wpływów ze strony przemysłu, dróg czy też dużego natężenia ruchu) lub znoszenia oprysków z sąsiednich gruntów użytkowanych konwencjonalnie.

Szczegółowy obraz gospodarstwa ma zawierać opis warunków glebowych oraz ostatnio stosowanych środków produkcji zabronionych niniejszymi kryteriami, jak również dokładną mapę gospodarstwa.

Właściwa organizacja [Demeter] może zwrócić się z prośbą o wykonanie testów na pozostałości środków agrochemicznych lub zbadania innych szczególnych wpływów środowiska.

Gospodarstwo należy przestawić na metodę biodynamiczną w całości, jednoetapowo. W uzasadnionych przypadkach [dopuszczalna] jest certyfikacja indywidualnych pól płodozmianowych, o ile całe gospodarstwo prowadzone jest metodą ekologiczną.

(Wyjątek 21: Patrz załącznik 7)

Powierzchnie, które jeszcze nie uzyskały certyfikatu, winny być prowadzone jako w pełni odizolowane obiekty. Produkcja równoległa* jest zabroniona. Uprawa takich samych roślin na powierzchni o różnym stopniu certyfikacji skutkuje obniżeniem stopnia certyfikacji całych zbiorów danego gatunku do niższego poziomu. Odstępstwa dla roślin wieloletnich wymagają zatwierdzenia.

(Wyjątek 22: Patrz załącznik 7)

We wszystkich przypadkach [odstępstw] wymagany jest [posiadanie] szczegółowej dokumentacji. Całe gospodarstwo musi uzyskać certyfikat Demeter nie później niż po 5 latach od uzyskania pierwszego certyfikatu „w okresie przestawiania na Demeter”. Przystawianie w dłuższym okresie czasu wymaga zatwierdzenia.

(Wyjątek 23: Patrz załącznik 7)

Jeden i ten sam zarządca nie może prowadzić w tym samym rejonie gospodarstwa Demeter i gospodarstwa konwencjonalnego.

* tzn. biodynamiczna i konwencjonalna w tym samym gospodarstwie

Opis organizmu gospodarstwa i plan przestawiania.

Całościowe przestawienie gospodarstwa.

Zakaz prowadzenia produkcji równoległej.

Przystawienie w okresie nie dłuższym niż 5 lat.

Sytuacja prawna zarządcy gospodarstwa.

7.3 Certyfikacja Demeter i stosowanie logo

„Certyfikacja Demeter” jest nadawana gospodarstwu na okres 1 roku, o ile było [prowadzone] zgodnie z niniejszymi kryteriami, co potwierdziła właściwa, zatwierdzona jednostka kontrolna, jak również inspektorzy Demeter oraz komitet certyfikujący właściwej organizacji [Demeter] (w porozumieniu z Demeter International). [Po uzyskaniu certyfikatu] gospodarstwo posiada prawo znakowania swoich produktów logo [marką handlową] Demeter (lub „w okresie przestawiania na Demeter”, albo „Biodyn”) zgodnie ze statusem stopnia certyfikacji.

Prowadzący gospodarstwo co rok wnioskuje o ponowną certyfikację. Coroczna inspekcja gospodarstwa jest warunkiem wstępnym kontynuacji procesu certyfikacji. Inspekcja Demeter musi być prowadzona rok rocznie przez inspektora zatwierdzonego przez właściwą organizację [Demeter]. Częścią inspekcji jest wypełnienie raportu [z inspekcji] gospodarstwa. Certyfikat jest przyznawany przez komitet certyfikacyjny. Inspekcja [w kierunku spełniania zasad] rolnictwa ekologicznego jest wymogiem dodatkowym. Księga chowu zwierząt musi być [prowadzona] i zawierać zapisy [odnośnie] sprowadzania do gospodarstwa i zbywania zwierząt, odnośnie sprowadzonych pasz oraz użytych środków weterynaryjnych. Przedstawiciele właściwej organizacji [Demeter] muszą brać udział we wstępnej inspekcji. Formularze do wypełniania zostaną przesłane automatycznie. Każda zamierzona zmiana lub inny środek mogący mieć istotny wpływ na gospodarstwo jako całość, muszą zostać przedyskutowane z przedstawicielem właściwej organizacji [Demeter]. Zapisy odnośnie sprzedanej produkcji rolnej (rodzaj, ilość, kupujący, a w przypadku konsumenta końcowego – dzienna wielkość sprzedaży) muszą być zachowane. Jeżeli po dwóch pisemnych prośbach nie zostanie dostarczone przez zarządzającego gospodarstwem pisemne potwierdzenie, że spełnia ono wymogi niniejszych kryteriów, wówczas właściwa organizacja [Demeter] może bezzwłocznie anulować umowę [certyfikacyjną].

7.3.1 Certyfikacja w okresie przestawiania

Warunkiem wstępnym uzyskania certyfikatu w okresie przestawiania jest prowadzenie całego gospodarstwa zgodnie z niniejszymi kryteriami, tak jak to określono w rozdziale pt. „Przestawianie”. Wówczas użycie znaku handlowego regulowane jest w myśl następujących zasad:

- Sprzedaż produktów wytworzonych w 1 roku przestawiania z logo wskazującym, iż jest to produkt rolnictwa ekologicznego, np. „z produkcji ekologicznej” lub „z produkcji biodynamicznej” lub z użyciem podobnych określeń jest zabroniona.
- Płody zebrane 12-miesiący po rozpoczęciu okresu przestawiania mogą, o ile uzyskano stosowny certyfikat, być sprzedawane jako „w okresie przestawiania na **Demeter**” lub „Biodyn”. Rośliny uprawne zebrane później niż po 36 miesiącach (rośliny wieloletnie) lub wysiane po 24 miesiącach od rozpoczęcia przestawiania, mogą być sprzedawane jako „**Demeter**” o ile uzyskano certyfikat.

Okresy te mogą zostać wydłużone w wyjątkowych przypadkach: jeżeli gospodarstwo lub jego część było prowadzone intensywną metodą konwencjonalną, tzw. rok zerowy może poprzedzać w/w okresy.

Te okresy mogą być skrócone w następujących wyjątkowych sytuacjach:

- jeśli gospodarstwo może wykazać, że było prowadzone ekstensywnie, wówczas produkty po upływie pierwszego roku przestawiania mogą być znakowane jako „w okresie przestawiania na **Demeter**” lub „Biodyn”. Po drugim roku przestawiania, możliwym jest uzyskanie pełnego certyfikatu Demeter.
- jeśli gospodarstwo lub jego część posiada certyfikat ekologiczny od co najmniej 3 lat, wówczas pełny certyfikat Demeter może uzyskać na pierwszy zbiór, pod warunkiem, że wszystkie wymogi niniejszych kryteriów zostały spełnione.

- etapowe przestawianie nowych pól podlegają powyższym regulacjom z dodatkowym wymogiem w postaci dokumentacji.

Dla produktów zwierzęcych, status certyfikacji odpowiada statusowi certyfikacji pasz. Patrz strona 22 i kolejne.

7.3.2 Umowa licencyjna

Jeżeli właściciel gospodarstwa rolnego wystąpi z wnioskiem o uznanie do kompetentnej organizacji krajowej, spełniając równocześnie wszelkie postawione wymagania, gospodarstwo rolne otrzyma umowę licencyjną pozwalającą na używanie znaku handlowego, a także dodatkowe porozumienie umożliwiające członkostwo w regionalnej grupie roboczej. Wniosek o uznanie wymaga pisemnej rekomendacji jednego z pełnomocników organizacji krajowej. Dopiero po zawarciu umowy licencyjnej lub po zawarciu dodatkowego porozumienia wnioskodawca otrzymuje prawo do użytkowania znaku markowego na okres jednego roku. Właściciel gospodarstwa rolnego bądź gospodarstwo rolne musi być członkiem danej organizacji krajowej, która z kolei musi współpracować z Demeter International. W umowie przestawienia gospodarstwa rolnego na biodynamiczny sposób gospodarowania ze względu na obecną sytuację musi być w szczególności udokumentowane pochodzenie bydła.

Załącznik 1. Przeliczenie obsady zwierząt

Sztuki obornikowe określają wielkość obsady zwierząt.
Jedna sztuka obornikowa odpowiada 80 kg N oraz 70 kg P₂O₅.

Gatunek i grupa zwierząt	Sztuk obornikowych / zwierzę	Ilość zwierząt / sztukę obornikową	Sztuk dużych / zwierzę
Buhaje rozplodowe	0,8	1,25	1,2
Krowy	0,7	1,5	1,0
Bydło powyżej 2-go roku życia	0,7	1,5	1,0
Bydło 1-2 lat życia	0,5	2,0	0,7
Cielęta	0,2	5	0,3
Owce i kozy do 1 roku życia	0,03	30	0,1
Owce i kozy powyżej 1 roku życia	0,05	20	0,1
Konie do 3 lat, kucyki i małe rasy			0,7
Konie 3-letnie i starsze			1,1
Tuczniki	0,14	7	0,16
Tuczniki o masie powyżej 50 kg			0,16
Knury rozplodowe			0,3
Maciory (razem z prosiętami do 20 kg)	0,33	3	0,55
Maciory (bez prosiąt)			0,3
Warchlaki od 20 do 50 kg			0,06
Prosięta			0,02
Kury nioski (bez młodych na remont stada)	0,01	100	0.0071
Kurczęta	0,005	200	0.0036
Koguciki	0,005	200	0.0036
Kaczki mięsne	0,007	140	0.005
Indyki mięsne	0,01	100	0.0071
Gęsi mięsne	0,005	200	0.0036

Załącznik 2. Dozwolone pasze do sprowadzenia (można sprowadzić tylko certyfikowane pasze ekologiczne)

Pasze wyprodukowane w danym gospodarstwie są podstawą żywienia zwierząt; celem jest całkowita samowystarczalność. Jeżeli jednak pasza musi zostać sprowadzona, musimy zachować szczególną dbałość, by ich wybór był odpowiedni do wytwarzania produktów w jakości Demeter. Wyboru sprowadzanych pasz należy dokonywać w następującej kolejności:

- 1) pasze z certyfikowanych gospodarstw Demeter,
- 2) pasze z certyfikowanych gospodarstw ekologicznych, należących do stowarzyszeń certyfikowanych rolników ekologicznych,
- 3) pasze z [niezrzeszonych] gospodarstw ekologicznych certyfikowanych na zgodność z rozporządzeniami 834/2007 i 889/2008 (lub z porównywalnie kontrolowanych gospodarstw),
- 4) z powierzchni użytkowanych ekstensywnie, włączając obszary chronione, na które nie mogą być stosowane syntetyczne nawozy ani chemiczne środki ochrony roślin.

Do 50% s.m. pasz w przeciętnej dawce może pochodzić z terenów jeszcze nieposiadających pełnego certyfikatu, ale prowadzonych biodynamicznie. Do 20% s.m. pasz może pochodzić z powierzchni ekologicznych. Sprowadzone pasze w jakości „w okresie przestawiania na Demeter” oraz pasze ekologiczne nie mogą łącznie przekroczyć 50% s.m. dziennego pobrania. **Sprowadzanie pasz pochodzenia konwencjonalnego jest zabronione.** Właściwa organizacja Demeter ma prawo zatwierdzić sprowadzenie co najwyżej 50% ekologicznych pasz dla świń i drobiu, jeżeli pasze w jakości Demeter są nieosiągalne. Tą nieosiągalność należy udowodnić.

Sprowadzone pasze należy odnotować w dokumentacji oraz wykazać w rocznym sprawozdaniu, udowadniając, że kryteria zostały spełnione.

a) Dawki żywieniowe dla przeżuwaczy:

- podstawowe pasze objętościowe, jak siano, słoma, kiszonka, kukurydza i buraki
- ziarno zbóż, otręby, odpady zbożowe
- nasiona roślin strączkowych
- siano wyprodukowane z liści
- zioła
- melasy
- ruń użytków zielonych oraz zbiory z gruntów ornych niewymienione gdzie indziej
- mieszanki paszowe zawierające w/w składniki
- odpady owoców i warzyw
- produkty uboczne przetwórstwa (wykluczone są produkty zwierzęce)

b) Świnie:

W uzupełnieniu do [pasz] wymienionych w punkcie a) można użyć następujących surowców paszowych:

- odtłuszczonego mleka w proszku oraz produktów mlecznych
- olei roślinnych naturalnego pochodzenia (pod warunkiem, że nie ma obaw o zawartość pozostałości)
- czyste odpadki warzywne

c) Drób:

W uzupełnieniu do [pasz] wymienionych w punkcie a) oraz b) można użyć następujących surowców paszowych:

- rozdrobniony susz z zielonek
- proszek z papryki

d) W wyjątkowych sytuacjach (np. nieprzewidzianych zjawisk typu naturalnych katastrof, szkód wywołanych pożarem itd.) można sprowadzić następujące pasze konwencjonalne, aby

sprościć wymogom strukturalnym i energetycznym, po uzyskaniu zatwierdzonych odstępstw ze strony jednostki kontrolnej, z wyjątkiem pasz GMO:

- Pasze objętościowe jak siano, kiszonka z traw, o ile to możliwe z gospodarstw o niskim stopniu intensywności produkcji.
- Ziarna zbóż i produkty uboczne przetwórstwa zbożowego oraz odpady zbożowe z przemiału
- Nasiona strączkowych (z całkowitym wyłączeniem śruty ekstrakcyjnej)
- Nasiona roślin oleistych, makuchy, śruta poekstrakcyjna
- Buraki pastewne

Procedura zawarta w punkcie d) podlega zatwierdzeniu jako odstępstwo przez właściwą organizację Demeter.

(Wyjątek 24: Patrz załącznik 7)

Załącznik 3. Dozwolone dodatki paszowe

- Sól do karmy
- Zwapniałe glony, kreda pastewna, wapno z muszli morskich
- Glony
- Mieszanki mineralno-witaminowe (=premiksy: z całkowitym wyłączeniem wyizolowanych aminokwasów, najlepiej pochodzenia naturalnego)
- Mączka kamienna, tran, chleb świętojański
- Oleje roślinne, otręby, drożdże browarniane, melasa jako nośnik w koncentratkach mineralnych lub jako dodatek ograniczający pylistość, lub jako substancja pomocnicza w przetwórstwie (max. 2% dawki produkcyjnej)
- Dla pszczelarstwa: cukier (odsyłamy do kryteriów definiujących „Miód z pszczelarstwa Demeter”, gdzie określono dopuszczalne wartości).

Premiksy nie mogą zawierać żadnych substancji z GMO, ani być produkowane z użyciem technik inżynierii genetycznej. Pisemny dowód na powyższe musi być dostarczony jednostce kontrolnej.

Podczas produkowania kiszonek zezwala się na stosowanie następujących substancji:

- Cukier do pasz
- Mąki zbożowe z ziarna wyprodukowanego zgodnie z niniejszymi kryteriami
- Kwas mlekowy jako substancja pomocnicza
- Serwatka
- Melasa, sól, świeże i suszone wysłodki.

Załącznik 4. Dozwolone nawozy

W zasadzie gospodarstwo powinno dążyć do samowystarczalności w obornik i nawozy. Sprowadzanie nawozów wykazanych poniżej w punktach 1 i 4 może być dokonane o ile wystąpi taka konieczność. Zastosowanie sprowadzonych nawozów wymaga szczególnej staranności w kontekście ich wpływu na jakość produktów Demeter. Jeśli to możliwe należy zastosować preparaty biodynamiczne. Sprowadzone nawozy należy wykazać w corocznie prowadzonej procedurze certyfikacyjnej. W pewnych przypadkach należy dostarczyć analizy na zawartość zanieczyszczeń (np. dla kompostu z materiału roślinnego). Nowe nawozy mogą być testowane tylko za zgodą Demeter International, lub innej upoważnionej organizacji.

1. Nawozy handlowe z certyfikowanych gospodarstw ekologicznych.

- Kompost
- Obornik, półpłynne nawozy zwierzęce (nawet po oddzieleniu biogazu)
- Płynne nawozy z roślin
- Odpadki organiczne (resztki poźniwne itd.)
- Słoma

2. Sprowadzone nawozy organiczne

- Nawozy zwierzęce, o ile to możliwe przygotowane w miejscu pochodzenia (zakaz stosowania płynnych lub półpłynnych nawozów konwencjonalnych).
- Słoma i inne substancje roślinne.
- Produkty uboczne z przetwórstwa (nawozy wyprodukowane z czystych rogów, włosów i piór, odpadków rybnych i innych podobnych produktów) jako dodatki do nawozów zwierzęcych
- Produkty z glonów
- Produkty ze świeżego drewna: trociny, kora, odpadki drzewne (o ile nie są zanieczyszczone fungicydami i insektycydami) oraz popiół drzewny z drewna nietraktowanego substancjami chemicznymi
- Torf bez syntetycznych dodatków do uprawy rozsąd, o ile nie ma żadnych możliwości zastąpienia go innymi substratami;
Produkty z wodorostów oraz torf należy używać wstrzeźliwie z uwagi na wyczerpywanie zasobów
- Fermentowana melasa*. Tłuczone nasiona rącznika.

3. Sprowadzone uzupełniające nawozy mineralne

- Mączki skalne (musi być znany ich skład)
- Sproszkowane minerały ilaste (np. bentonit)
- Chlorek wapnia (CaCl₂; przeciwko gorzkiej plamistości jabłek)
- Mączki z wodorostów i ekstrakty z wodorostów
- Nawozy wapniowe, z zasady należy stosować formy wolno działające (dolomit, węglan wapnia, muszle morskie, wapno z przemysłu żelaza i stali*, zwapnione wodorosty).
Szybko działające: wapno palone* w celach dezynfekcji.

3.1. Następujące materiały mogą być zastosowane tylko wtedy, gdy wyniki badań gleby potwierdzą potrzebę ich użycia i po uzyskaniu zgody od właściwych organizacji [Demeter]:

*) O ile spełnia on wymagania określone w załączniku I rozporządzenia WE 889/2008.

- Fosforyt pochodzenia naturalnego, o niskiej zawartości metali ciężkich
- Tomasyňa (żužel Thomasa, mineralny nawóz fosforowy)
- Surowe sole potasu, siarczan potasu i magnezu, siarczan potasu (zawartość chlorków max 3%). Tylko z naturalnie występujących soli potasowych.
- Siarczan magnezu
- Siarka
- Pierwiastki śladowe

Różne:

- Rozpuszczalne w wodzie wyciągi z wodorostów
- Wyciągi i preparaty z roślin
- Aktywatory kompostu oparte na bakteriach i roślinach

Załącznik 5. Dopuszczalne zabiegi oraz środki pielęgnacji i ochrony roślin

Wykorzystanie wymienionych tutaj środków, w szczególności w punktach 3. i 4. powinno mieć miejsce tylko w przypadku udokumentowanej potrzeby i tylko, jeśli nie można utrzymać pod kontrolą inwazji szkodników przy pomocy zabiegów biodynamicznych (np. rytmiczne spryskiwanie preparatem krzemionkowym w przypadku inwazji insektów, spopielanie). Jakiegokolwiek ich [wymienionych tutaj środków] użycie należy każdorazowo uzgodnić z przedstawicielem właściwej organizacji krajowej. Stosując określone środki należy zwracać szczególną uwagę na zagrożenia populacji pożytecznych. Nowe środki i zabiegi mogą być wypróbowane tylko po uzgodnieniu z Komisją ds. Standardów Demeter International. Przy zakupie preparatów w handlu należy zwracać uwagę na to czy zawierają one składniki, które zgodnie z tymi zasadami nie są dozwolone lub zostały wyprodukowane przez organizmy modyfikowane genetycznie.

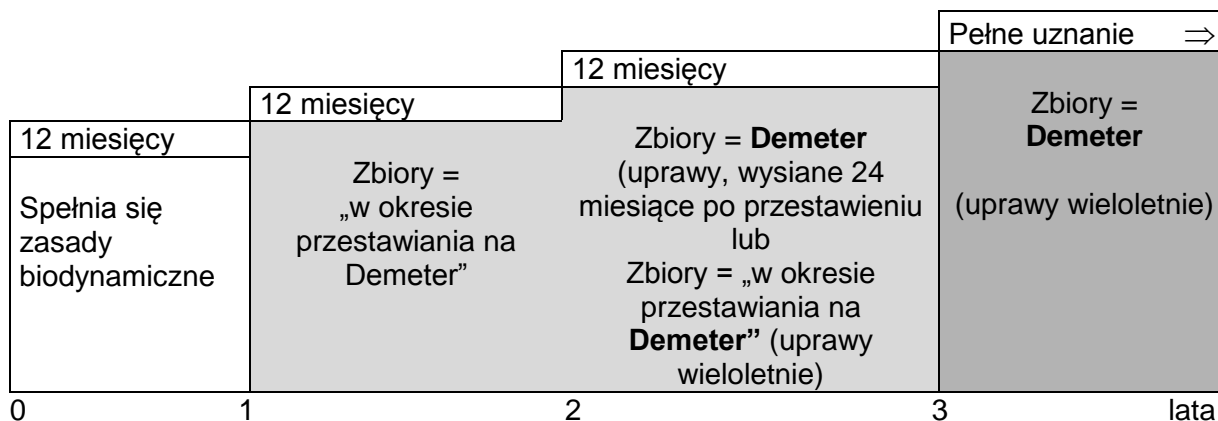
- 0 Zabiegi biologiczne i biotechniczne
 - stosowanie naturalnych wrogów szkodników roślin (drapieżcze populacje roztoczy, pasożytniczych os, itp.)
 - wysterylizowane osobniki męskie insektów
 - pułapki na insekty (kolorowe tablice, lepy, wabiki)
 - feromony (środki zapachowe, przynęty w pułapkach i dozownikach)
 - mechaniczne środki ochrony (pułapki, ogrodzenia przeciw ślimakom i podobne)
 - repelenty (nie chemiczno-syntetyczne środki odstraszające i wysiedlające szkodniki np. olej tujowy)
- 1 Wzmacniacze, środki do pielęgnacji roślin
 - preparaty wspierające odporność roślin i hamujące rozwój niektórych szkodników i chorób: preparaty roślinne (gnojowica z pokrzywy, wywar ze skrzypu, wywar z piołunu itd.), propolis, mleko i produkty mleczne
 - szkło wodne* (krzemian sodu, krzemian potasu)
- 2 Środki przeciwgrzybiczne
 - siarka i siarka sublimowana
 - szkło wodne* (krzemian sodu, krzemian potasu)
 - wodorowęglan potasu*
- 3 Środki przeciwko szkodnikom
 - preparaty wirusowe, grzybicze i bakteryjne (np. *Bacillus thuringiensis*, wirus granulozy)
 - ekstrakt i proszek Pyretrum, ale nie do produkcji pieczarek (żadnych syntetycznych pyretroidów). Użycie jako ochrona w przechowywaniu jest dozwolone tylko wtedy, gdy żadne synergetyki chemiczne nie znajdują się w składzie. Ten sam przepis ma zastosowanie w produkcji rolnej, jeśli materiały z równie skutecznymi naturalnymi synergetykami są dostępne.
 - Quassia (Gorzka właściwa)
 - emulsje olejowe (bez chemiczno-syntetycznych środków owadobójczych) na bazie olejów roślinnych i mineralnych w przypadku upraw wieloletnich
 - mydło potasowe (szare mydło)
 - żelatyna
 - ortofosforan żelaza (III) (Moluskocyd)*
 - Azadirachtina (Miodla indyjska)*
 - Rodentycydy (tylko w pudełkach z przynętą lub podobnych, tak, aby drapieżniki nie były zagrożone)
 - alkohol etylowy, mączka skalna*, kawa*

- 4 Środki pomocnicze dozwolone tylko w przypadku upraw szczególnych, roślin wieloletnich i ozdobnych
- ziemia okrzemkowa*
 - wodorotlenek wapnia
 - w przypadkach koniecznych stosowanie miedzi do 3 kg /ha /rok rozłożone na okres 5 lat i preferowane 500 g /ha /oprysk
 - preparaty siarkowe jak Hepar Sulphuris , roztwór siarkowo-wapienny*

*) O ile spełnia on wymagania określone w załączniku II rozporządzenia WE 889/2008.

Załącznik 6. Przykładowy przebieg okresu przestawiania

Typowy okres przestawiania powierzchni lub upraw można zaobserwować na poniższym diagramie. Jeśli powierzchnia wcześniej uprawiana była konwencjonalnie w sposób intensywny, okres przestawiania może trwać dłużej. W przypadku szczególnie korzystnych warunków okres przestawiania może być skrócony (patrz rozdział 7.3.1.)

Czas 0 = Czas biegnie. Moment ostatniego zastosowania środków niezgodnie z zasadami Demeter. Od tego momentu gospodarstwo jest prowadzone zgodnie z zasadami Demeter. W pierwszym roku, licząc od punktu 0, zebrane produkty nie posiadają żadnego certyfikatu.

Czas 1 = 12 miesięcy później. Produkty zebrane od tego momentu mogą otrzymać certyfikat „w okresie przestawiania na Demeter”.

Czas 2 = 24 miesiące później. Produkty wysiane 24 miesiące po rozpoczęciu okresu przestawiania, mogą być sprzedawane po uzyskaniu certyfikatu ze znakiem towarowym **Demeter**. Uprawy wieloletnie, zebrane po tym momencie, mogą otrzymać certyfikat „w okresie przestawiania na Demeter”.

Czas 3 = 36 miesięcy później i dłużej. Produkty z upraw wieloletnich, zebrane po tym okresie, mogą otrzymać certyfikat **Demeter**.

Przykład 1. Zboże:

Zasada podstawowa: trzeci zbiór otrzymuje certyfikat Demeter.

Przykład 2. Mleko:

Jeśli mleko lub produkty mleczne (np. przetwarzane w gospodarstwie) są sprzedawane ze znakiem „w okresie przestawiania na Demeter” lub „Biodyn” w takim wypadku, co najmniej 80% pasz musi posiadać certyfikat „w okresie przestawiania na Demeter”. Maksymalnie jedna trzecia racji żywnościowych może pochodzić z powierzchni, które są w pierwszym roku przestawiania.

Załącznik 7. Zatwierdzanie odstępstw (wyjątków)

Nr odstępstwa (Wyjątek)	Opis	Strona
1	Sprowadzenie niezaprawianych nasion pochodzenia konwencjonalnego lub konwencjonalnego materiału rozmnożeniowego	7, 8
2	Gleba utrzymywana bez okrywy roślinnej	13
3	Nowe rośliny uprawne i nowe metody produkcji (np. nowe nawozy, nowe środki ochrony roślin)	14
4	Ochrona obszarów o wysokich walorach przyrodniczych oraz wycinka dziewiczych lasów	15
5	Brak zwierząt w gospodarstwie (przeżuwaczy)	17
6	Wiązanie zwierząt	19
7	Przebudowa budynków trwająca dłużej niż pięć lat (przebudowa konstrukcji, odnowienie, wymiana w pełni listwowych podłóg)	19
8	Dostęp zwierząt do pastwisk	19
9	Brak dostępu do wybiegów na otwartym powietrzu dla bydła	20
10	Brak dostępu do wybiegów na otwartym powietrzu dla tuczników	21
11	Dekornizacja i zwierzęta pozbawione rogów	20
12	Brak dostępu do wybiegów na otwartym powietrzu dla drobiu lub wody dla ptactwa wodnego	22
13	Ograniczenia na sprowadzanie pasz ekologicznych	23, 24
14	Sprowadzone pasze	22, 24
15	Zwierzęta przebywające gościnnie	25
16	Pastwiska wspólnotowe	26
17	Konwencjonalna pasza dla drobiu	27
18	Sprowadzane zwierzęta	28, 29
19	Sprowadzenie konwencjonalnych prosiąt	30
20	Sprowadzenie konwencjonalnych kogutków mięsnych	31
21	Etapowe przestawianie pól	34
22	Ta sama odmiana na polach certyfikowanych i konwencjonalnych w danym gospodarstwie (produkcja równoległa): wyłącznie dla roślin wieloletnich	34
23	Wydłużony okres przestawiania (dłużej niż 5 lat)	34
24	Sprowadzenie surowców paszowych	39

Wszystkie odstępstwa muszą zostać zatwierdzone przez właściwą organizację [Demeter]

Istnieją odstępstwa dla pojedynczych krajów na określony czas.

Załącznik 8. Minimalny wiek drobiu przeznaczonego do uboju

Gatunek	Minimalny wiek (dni)
Kurczęta mięsne	81
Koguciki	150
Kaczki pekińskie	49
Kaczki piżmowe (piżmówka amerykańska)	70
Kaczory piżmowe (piżmówka amerykańska)	84
Kaczki krzyżówki	92
Perlice	94
Indyki i gęsi	140

Załącznik 9. Zatwierdzone środki do mycia i dezynfekcji budynków inwentarskich i ich wyposażenia

Mydło potasowe i sodowe

Woda i para wodna

Mleczko wapienne

Wapno

Wapno palone

Podchloryn sodu (np. jako płynny wybielacz)

Soda kaustyczna

Potaż żrący

Woda utleniona (nadtlenek wodoru)

Naturalne wyciągi roślinne

Kwas cytrynowy, kwas nadoctowy, kwas mrówkowy, kwas mlekowy, kwas szczawiowy oraz kwas octowy

Alkohol

Kwas azotowy (sprzęt udojowy)

Kwas fosforowy (sprzęt udojowy)

Środki czyszczące i dezynfekujące do wymion i urządzeń mleczarskich

Węglan sodu

Załącznik 10. Preparaty biodynamiczne

Zapewnienie jakości produkcji preparatów biodynamicznych

1. Sprawy ogólne

Biodynamiczne preparaty do kompostów oraz oprysków (=”preparaty”) sporządzone na bazie substancji naturalnych i organicznych, stosowane są w niewielkich ilościach do pobudzenia życia glebowego, wzrostu roślin i poprawienia ich jakości jak również zdrowia zwierząt. Działają one jako rodzaj „biologicznych regulatorów”, potęgujących procesy samoregulacji systemów biologicznych, np. ogólnego gospodarskiego cyklu biologicznego (1).

[Preparaty biodynamiczne] są nieodzownym elementem rolnictwa biodynamicznego, a ich stosowanie jest uznanym wymogiem kryteriów Demeter.

Produkcja preparatów prowadzona jest w gospodarstwie. Na sposób produkcji składa się użycie pewnych surowców roślinnych (np. kwiatów rumianku, kory dębu i kwiatów mniszka lekarskiego), łajna krowiego, czy też mączki [krzemionki] kryształu górskiego, [a następnie] umieszczenie ich w wybranych organach zwierząt i fermentacja w glebie przez pewien okres czasu, zwykle pół roku. Po wykopaniu preparatów pozostałości organów zwierząt są zagospodarowane zgodnie z aktualnymi wymogami prawa.

Dawki preparatów do opryskiwania pól wynoszą: 300 g / ha (preparat krowieńca) oraz 5 g / ha (preparat krzemionkowy). [Dawki] każdego z preparatów kompostowych wynoszą po 1-2 cm³ na każde 10 m³ kompostu lub obornika w oborze głębokiej albo gnojowicy.

Szczegółowych informacji na temat stosowania i wykorzystania preparatów biodynamicznych podano w punktach (2) i (3).

2. Podstawowe zasady sporządzania preparatów

Preparaty biodynamiczne produkowane są pod wpływem naturalnych procesów (np. zimowego spoczynku gleby lub letniego życia glebowego), najlepiej w gospodarstwie, w którym mają być zastosowane. W stopniu, w jakim jest to tylko możliwe, wszystkie surowce użyte do produkcji preparatów powinny pochodzić z danego gospodarstwa.

Podczas produkcji [preparatów] najistotniejsze są biologiczne procesy życiowe. Organy zwierząt wybrano kierując się ich wyjątkowymi właściwościami, które posiadły skutek pełnienia ich dotychczasowych funkcji w organizmach zwierząt. Ich zadaniem jest skupianie konstruktywnych i scalających sił życiowych w substancji preparatów.

Organy zwierząt użyte do [produkcji preparatów] powinny mieć jakość artykułów spożywczych.

[Preparaty] wyprodukowane w ten specjalny sposób, osiągają silną, choć subtelną moc, której skuteczność może być porównywana do leków homeopatycznych.

3. Surowce potrzebne do produkcji preparatów

[Na następnej stronie zestawiono] surowce używane w produkcji preparatów biodynamicznych oraz przybliżone ilości organów potrzebnych na określoną powierzchnię.

	Preparat	Surowiec	Organ zwierzęcy	Ilość/rok
Preparaty do oprysku pól				
	Preparat krowieńca	Łajniak krowi	Krowi róg	1 róg / ha (*1)
	Preparat krzemionki	Mączka kwarcowa	Krowi róg	1 róg / 25 ha
Preparaty kompostowe				
	Preparat rumiankowy	Kwiaty rumianku	Jelito bydlęce (2*)	30 cm / 100 ha
	Preparat z kory dębu	Kora dębu	Czaszka (3*)	1 czaszka/ 300ha
	Preparat mniszka lekarskiego	Kwiaty mniszka	Otrzewna (4*)	30x30 cm / 100 ha
Preparaty nieobjęte rozporządzeniem (UE) 1774/2002:				
	Preparat krwawnikowy	Kwiat krwawnika	Pęcherz jelenia (5*)	1 pęcherz / 250 ha
	Preparat pokrzywowy	Całe rośliny	-	-
	Preparat kozłkowy	Wyciąg z kwiatów	-	-

Odnośniki: (*1): założono 5-krotne wykorzystanie; (2*) Jelito bydlęce, z krajów wolnych od BSE; (3*): Czaszka (wyłącznie bydlęca) z krów (młodszych niż 1 rok), świń lub koni; (4*): Otrzewna bydlęca; (5*): Pęcherz jelenia (niepochodzący z Ameryki Północnej)

4. Pochodzenie i obróbka organów zwierzęcych

Jeśli jest to tylko możliwe, potrzebne organy powinny pochodzić od certyfikowanych zwierząt z własnego gospodarstwa. Dopuszcza się również użycie innych rogów do produkcji preparatu krowieńca.

Obecnie mogą być użyte wyłącznie jelita bydlęce pochodzące z krajów wolnych od BSE.

Wszystkie organy zwierząt (z wyjątkiem pęcherza jelenia oraz rogów) są zaliczone do surowców kategorii 3 zakwalifikowanych do żywności zgodnie z rozporządzeniem (UE) 1774/2002.

Organy są wykorzystywane jako produkty świeże lub suszone.

Czaszka przed napełnieniem korą dębu umieszczana jest na pewien okres w zamkniętym pojemniku wypełnionym trocinami. W tym czasie zostaje ona oczyszczona z pozostałości tkanki mięsnej w procesie rozkładu biologicznego. Po wyciągnięciu czaszki, odpady są zagospodarowane zgodnie z bieżącymi wymogami prawnymi.

Podczas produkcji [preparatów] napełnione organy zwierząt są starannie zabezpieczone przed dziką zwierzyną (poprzez użycie nieglazurowanych pojemników, szczelnych ogrodzeń, itd.).

Po zakończeniu produkcji preparatów wszystkie pozostałe odpadki zwierzęce są zagospodarowane zgodnie z wymogami prawa.

5. Dokumentacja

Przechowuje się szczegółowe opisy całego procesu produkcyjnego, w celu umożliwienia kontroli:

- Pochodzenie organów zwierząt (ubojnia, typ i pochodzenie zwierzęcia, ilości)

- Miejsca, w którym sporządza się preparaty (szkic miejsca)
- Data złożenia do gleby oraz data wydobycia
- Potwierdzenie zagospodarowania wszelkich odpadów.

6. Kontrola

Dokumentacja [dotycząca produkcji preparatów] będzie sprawdzana w ramach rutynowej inspekcji Demeter.

7. Ocena zagrożeń

Stosowanie preparatów biodynamicznych nie stanowi żadnego ryzyka, ponieważ:

- wykorzystane organy zwierząt spełniają wymogi przydatności do spożycia (czaszka, jelita bydlęce, otrzewna) lub [zaliczone są do] dozwolonych nawozów (rogi),
- odpady po zakończeniu produkcji zostają usunięte i zagospodarowane,
- podczas półrocznego okresu fermentacji ma miejsce biologiczna stabilizacja oraz neutralizacja patogenów,
- ilości stosowanych preparatów są bardzo niskie (zaledwie kilka gramów na akr),
- preparaty kompostowe są wprowadzane do obornika i kompostu, a nie bezpośrednio na rośliny.

Biorąc pod uwagę bardzo małe ilości stosowanych [preparatów] oraz naturalny proces rozkładu mikrobiologicznego, wytwarzanie i stosowanie preparatów jest w rzeczy samej wolne od jakiegokolwiek ryzyka.

Zalecane piśmiennictwo

Raupp, J. & U.J. König (1996): Biodynamic preparations cause opposite yield effects depending upon yield levels. *Biol. Agric. & Hort.* 13, 175-188

Wistinghausen, C.v., W. Scheibe, H. Heilmann: Wprowadzenie do praktycznego stosowania preparatów biodynamicznych. Zeszyt nr 2. Przedsiębiorstwo Innowacyjne „OTYLIA”, Nakło nad Notecią.

(Oryginał: Wistinghausen, C.v., W. Scheibe, H. Heilmann, E.v. Wistinghausen, U.J. König (1997): Anleitung zur Anwendung der biologisch-dynamischen Präparate. Arbeitsheft Nr. 2. Stuttgart, 2. Aufl.)

Wistinghausen, C.v., W. Scheibe, E.v., Wistinghausen, U.J. König (1999): Wprowadzenie do sporządzania preparatów biodynamicznych. Zeszyt roboczy 1, wydanie trzecie poszerzone, Przedsiębiorstwo Innowacyjne „OTYLIA”, Nakło nad Notecią.

(Oryginał: Wistinghausen, C.v., W. Scheibe, E.v. Wistinghausen, U.J. König (1998): Anleitung zur Herstellung der biologisch-dynamischen Präparate. Arbeitsheft Nr. 1. Stuttgart, 3. Aufl.)

Stosowanie preparatów biodynamicznych jest dozwolone na mocy artykułu 12 (1) c) rozporządzenia WE 834/2007.

Posłowie

Zasady produkcji Demeter zostały opracowane przez członków Komitetu ds. Standardów Demeter International. Doradcy i regionalne grupy robocze jak również rolnicy praktycy mieli możliwość wpływu na ten proces dzięki obecności na spotkaniach.

Normy te stanowią warunek do uzyskania certyfikacji Demeter po ich przyjęciu przez zgromadzenie członków Demeter International i właściwych organizacji w danym kraju.

Niniejsza wersja zasad powstała dzięki współpracy praktyków, doradców i naukowców. Dlatego też zasady te odzwierciedlają stan wiedzy w określonym czasie jak również stan regulacji prawnych. Praca nad zasadami musi być kontynuowana w celu ich stałej aktualizacji.

Wersja polska została przetłumaczona. Podstawą dla certyfikacji jest wersja oryginalna w języku angielskim.

Kraje uczestniczące: Egipt, Brazylia, Niemcy, Dania, Finlandia, Francja, Wielka Brytania, Irlandia, Włochy, Kanada, Luksemburg, Nowa Zelandia, Holandia, Norwegia, Austria, Szwecja, Szwajcaria i USA.

Propozycje uzupełnień i zmian należy kierować do Komitetu ds. Standardów Demeter International:

Demeter International e. V.
Komitet ds. Standardów
Ian Henderson
milmore.downs@scorch.co.nz

Niniejsze zasady obowiązują wszystkie przedsiębiorstwa produkcyjne w rolnictwie, ogrodnictwie i sadownictwie, które posiadają certyfikację Demeter lub chcą ją uzyskać, dopóki nie zostaną one zastąpione wersją zmienioną.

Driebergen, 11 listopad 2000/ 1 lipca 2009

Dla Zarządu Demeter International

Thomas Lüthi